

FESTIVALI

Njihovo je vrijeme stiglo

Tri razmjerno jednostavno napisane i režirane predstave bave se pojedincem u društvu i njegovom/našom stvarnošću, onime što sve nas, ne kao gledatelje kazališne predstave nego kao ljude, može najviše dotaknuti, jer je tako blisko, važno i osobno

Festival hrvatske drame i autorskog kazališta Marulićevi dani dvadeset i prvi put ponudio je selekciju predstava nastalih po tekstovima hrvatskih autora. U izboru selektorice Gordane Ostović našle su se i tri predstave nastale po dramama mladih hrvatskih autora. Kao najmlađa članica žirija ovogodišnjih Marulovih dana, u ovom tekstu odlučila sam pisati upravo o njima, koji se više ne bi mogli nazvati *onima čije vrijeme tek dolazi* jer su i reakcije publike i festivalske nagrade pokazale – njihovo je vrijeme stiglo.

Reces i ja Olje Lozice predstava je koja me dirnula izborom teme, zrelošću teksta i načinom rada s glumcima. U sveopćoj historiji dnevnih novina i televizijskih dnevnika, koji govore o svjetskoj ekonomiji, globalnoj politici i recesiji, Olja Lozica izabrala se baviti onime što pokraj nas prolazi neprimijećeno, kao što su ljubav, starenje, bliskost, a što je obično karakteristika kontemplativnog promatranja života iz pozicije starosti i mudrosti. Na tomu primjeru mnoga bi kazališta mogla naučiti koji je recept za nastanak izvrsne predstave. Kada se autoru tako specifičnog izraza pruži prilika da piše s glumcima, piše za glumce, i taj isti tekst uspješno i režira, nastaje sjajan integritet svih elemenata kazališta. Gdje prestaje režija a počinje gluma, postoji li režija uopće, kako i iz čega nastaje tekst – pitanja su koja bi mogla ohrabriti mnoge da upravo na taj način kreiraju kazalište.

Ivor Martinić, u svom tekstu *Drama o Mirjani i ovima oko nje*, na drugačiji način, ali s istim uspjehom, bavi se nečim sličnim – *sitnicama* svakodnevnog života, komadićima naizgled marginalne realnosti koji postaju centralna tema – drama je to o nečemu tako intimnom, naizgled tako nebitnom, što i gledatelje i glumce uspijeva dokraja *uvući* u svijet privatnog života jedne obične žene, Mirjane. Režija Ive Milošević i gluma glumaca Jugoslovenskog dramskog pozorišta imali su senzibilitet za baš tu kvalitetu ovoga teksta – prividnu *beznačajnost* iz koje izvire prava ljudska drama, i odigravši taj tekst baš točno onako

piše:
Lana Šarić

kako je i samo pismo tražilo – *svakodnevno*, ležerno, rekla bih *nedramatično* – stvorili su iznimno kazališno ostvarenje koje odlično komunicira s publikom.

Anica Tomić i Jelena Kovačić u mikrouniverzumu mladih autora specifične su u tome što uvijek rade zajedno i što je svaka njihova predstava rađena s visokom dozom političnosti, kopanjem *u dubinu* i *do kraja* te sa sviješću o onom stvarnom životu koji se događa ne na pozornici nego u stvarnosti, na ulicama, od kojih je jedna, eto, mogla biti i naša. Baš je taj stvaran život najizravnije i najneskrivenije ušetao na kazališne daske u ovoj predstavi. Slučaj Luke Ritza, srednjoškolca kojeg su nasmrtno, bez nekog osobitog razloga, pretukli njegovi vršnjaci, toliko je zapanjujuć da izlazi iz

okvira crne kronike i nameće se kao tema drame o nama samima. Krajnji, gotovo filmski dokumentarizam, autorice su upotrijebile kako bi postavile pitanje o tome kakvo društvo jesmo i kakvo ćemo društvo tek postati. No ispod svih tih velikih društvenih pitanja to je ipak intimna priča o duboko ukorijenjenoj indiferentnosti s kojom se mi, ne kao društvo nego kao pojedinci, odnosimo prema zlu, prema nemotiviranom nasilju, prema *pucanju pojedinca po šavovima*.

Što te suvremene autore spaja? Rekla bih da je to prvenstveno izniman smisao za sadržaj; za stvarnost, za ovdje i sada. U tim predstavama ne dominira forma, postmodernizam ili ono što se njime naziva, što stvara osjetilnu impresiju svojom začudnošću, tonom, likovnošću, jer navedenim autorima i temama nije bio potreban. Ove razmjerno jednostavno napisane i režirane predstave bave se pojedincem u društvu i njegovom/našom stvarnošću, onime što sve nas, ne kao gledatelje kazališne predstave nego kao ljude, može najviše dotaknuti, jer je tako blisko, važno i osobno. Ako je to ono po što ponekad dođemo u kazalište, onda smo, gledajući ove tri predstave, došli na pravo mjesto.

Jugoslovensko dramsko pozorište, Beograd, Srbija: Ivor Martinić, *Drama o Mirjani i ovima oko nje*, red. Iva Milošević

Zagrebačko kazalište mladih: Jelena Kovačić, Anica Tomić, *Ovo bi mogla biti moja ulica*, red. Anica Tomić

Teatar Exit, Zagreb i Kazališna družina Kufer, Zagreb: Olja Lozica, *Reces i ja*, red. Olja Lozica

Posvećeno Hadžiću

Ovogodišnji Dani satire bili su vrlo zanimljiv festival, koji je nedvojbeno odlično zabavljao gledatelje

Ovogodišnji su Dani satire bili posvećeni svom utemeljitelju Fadilu Hadžiću (1922-2011), a Festival je i otvoren Kerempuhovom izvedbom posljednje, a i reprezentativne Hadžićeve komedije snažnog satiričkog naboja, *Prevaranti*, u vrlo dobroj režiji Georgija Para, koji se manje koristio za njega karakterističnim vizualno atraktivnim rješenjima, a više se koncentrirao na perfekcionizam interpretata koji su svojom ozbiljnošću bili pravi komični kontrapunkt humorom nabijenom tekstu.

Još karikiraniju sliku nekih naših karakterističnih problema daje druga Kerempuhova predstava, *Čudo u Poskokovoj Dragi*, uz mnogo duhovitosti autora teksta Ante Tomića, a u virtuoznoj režiji Krešimira Dolenčića, koji je brzim ritmom i neočekivanim rješenjima stvorio scenski spektakl u ambijentu potpune zabiti. Kerempuh se kao organizator ove godine potpuno opravdano predstavio s čak tri predstave jer je *Spektakluk* Renéa Bitorajca i Tarika Filipovića vrhunski suvremeni satirični kabare. Tom kritičkom sagledavanju naše današnjice bitno je pridonijela i sjajna crna komedija s elementima satire o duhovnoj pornografiji koja proizvodi i onu (neuspjelu) fizičku – *Amateri* Borivoja Radakovića u izvedbi zagrebačkog Kazališta KNAP s izvanrednim glumačkim ansamblom u nadahnutoj režiji Petra Večeka (nažalost, preminulog uoči premijere).

Ipak, ni ove godine nisu izostali klasici. Najvjerniji tumač originala pritom je bio Molièreov *Tartuffe* GDK-a Gavella u režiji Talijana Marca Sciaccaluge, koji se usredotočio na brz ritam predstave i pružanje mogućnosti pretežno mladom ansamblu da pokaže svoje nemale glumačke sposobnosti. Slovenski redatelj Jernej Lorenci postmodernistički se poigrao Gogoljevim *Revizorom* u izvedbi Festivalskog dramskog ansambla 61. Dubrovačkih ljetnih igara i ZKM-a, naglašavajući distancu kroz predstavljaku dimenziju predstave (čak i izgovaranjem didaskalija), što je pružilo mogućnosti vrlo dobrim glumcima za paradiranje vlastitim umijećem. Nasuprot tomu, Ivica Buljan minimizirao je ulogu glume u

piše:
Tomislav Kurelec

predstavi *Kiklop* Scene Gorica, zagrebačkog Teatra &TD i ljubljanskog Mini teatra nastaloj prema Euripidovoj jedinjoj sačuvanoj satirskoj igri (koju je adaptirao Goran Ferčec), postavivši u prvi plan grupu Let 3 i tako ostvarujući žestoku i provokantnu satiru. U predstavi *Cirkus destetika* Danila Harmsa HNK-a Ivana pl. Zajca iz Rijeke makedonski je redatelj Aleksandar Popovski, nadahnut cirkusom, potpuno izokrenuo ne samo način glumačke interpretacije nego i odnos scene i publike, tako da su gledatelji sjedili unutar cirkuske arene ograđene crvenim zastorima koji su razmicanjem otkrivali pojedine prizore.

Ipak, srodna prikazivačka umjetnost, koja je kao poticaj za istraživanje novih kazališnih izričaja bila znatno naglašenije prisutna na ovogodišnjim Danima satire, bio je film. Tako je Diego de Brea s predstavom ljubljanskog Slovenskog narodnog gledališča *Kad sam bio mrtav* zabavio publiku nalazeći efektne scenske rješenja u adaptaciji istoimene nijeme filmske komedije Ernsta

Lubitscha, a gledatelje je razveselila i koprodukcija kazališta iz Virovitice, Koprivnice i Pečuha – atraktivna parodija Hitchcockova trileru *39 stepenica* u režiji Franke Perković. Kompleksnije su pak bile dvije predstave iz Beograda. U *Harold i Maude* Colina Higginsa, tekstu nastalom prema scenariju istog autora za kulturni film Hala Ashbya iz 1971., redatelj predstave Beogradskog dramskog pozorišta Milan Karadžić, oslanjajući se na glumačko umijeće, ali i zvjezdani status Milene Dravić, najpopularnije filmske glumice nekadašnje Jugoslavije, stvara bajkovitu scensku himnu ljepoti življenja. A u *Ateljeu 212* zagrebački redatelj Oliver Frljić ostvario je impresivnu scensku verziju *Oca na službenom putu* Abdulaha Sidrana, koja se bitno razlikovala od slavnog Kusturičina filma asocirajući mnogo više na tradiciju Brechtova epskog, a i avangardnog sovjetskog teatra.

Okupivši niz tematski i insencijski vrlo različitih, ali izrazito natprosječno vrijednih predstava, 35. Dani satire bili su vrlo zanimljiv festival, koji je nedvojbeno odlično zabavljao gledatelje, uz to im nudeći upoznavanje sa širokim spektrom različitih intrigantnih kazališnih postupaka.

Satiričko kazalište Kerempuh, Zagreb: Fadi Hadžić, *Prevaranti*, red. Georgij Paro

Festivalski dramski ansambl 61. DLJI u suradnji sa Zagrebačkim kazalištem mladih: Nikolaj Vasiljević Gogolj, *Revizor*, red. Jernej Lorenci

Snaga klasične riječi

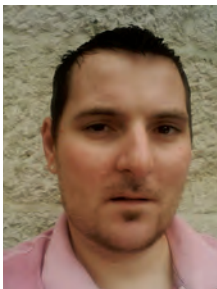
Premijerni dramski program bio je spoj hrvatske dramske baštine, postdramskog pisma i europske klasike

62. Dubrovačke ljetne igre započele su malim nesporazumom oko svečanog otvaranja, koje je trebala režirati Franka Perković, no koje prema odluci intendanta Ivica Prlendera „nije bilo pogodno za tu prigodu“ pa se režije prihvatila sama ravnateljica dramskog programa, Dora Ruždjak, i koje je, pokušavši pomiriti suvremene i tradicionalne elemente uz ironičan odmak, i izvedeno 10. srpnja 2011. Igre su mogle početi. Ovogodišnje ćemo Igre, u dramskom segmentu, pamtili po čak tri premijere, koje kao da su *pogledale* i Talija i Melpomena. Bio je to spoj hrvatske dramske baštine, postdramskog pisma i europske klasike. Prva je bila začudna komedija Vlaha Stullija (s početka 19. stoljeća), *Kate Kapuralica* u režiji Darija Harjačeka, prikazana u *Kazerni – Ispod sv. Marije* – na mjestu autentičnog života (preostalih) stanovnika Grada, i koja je neupitno, unatoč nekim dramaturškim nedosljednostima, imala *ono nešto* što ju je povezano s dubrovačkom publikom. Bila je to tipična *pučka predstava* s dobrom glumom, aktualizirana tako da se u njoj zrcalno može prepoznati (nepromijenjeni) život gradskoga puka. Slijedila je predstava potpuno drukčijeg umjetničkog habitusa: postdramski teatar Ivane Sajko s autoreferencijalnim čitanjem njezine drame *Prizori s jabukom* u atriju Sponze – alegorijska priča o prvim ljudima, slobodi, spoznaji i (političkoj) manipulaciji – predstava koja je dubrovačku teatarsku školjku otvorila Novome.

Festivalski dramski ansambl 62. Dubrovačkih ljetnih igara: Vlaho Stulli, *Kate Kapuralica*, red. Dario Harjaček

I naposljetku – najduže iščekivana premijera: Sofoklov *Kralj Edip* u režiji (opet slovenskog gosta) Eduarda Milera u Parku Umjetničke škole. Unatoč sudbinskom Edipovu prokletstvu, koje se pretvorilo u doslovno *prokletstvo* dubrovačkoga Edipa Mislava Čavajde (nagrađenog Orlandom), koji je na generalnoj probi (koja je inače završila desetominutnim vatrometom u organizaciji *nekoga* komu je *netko* izdao dozvolu), ozlijedio koljeno – premijera je ipak odigrana

piše:

Tomislav M. Bonić

(s nekoliko dana zakašnjenja, a Mislav Čavajda Edipa je odigrao na štakama – doslovnosti simbolike kao da su se ponavljale). Predstava, nastala prema novome proznom prijevodu Lade Kaštelan, pokazala je svu snagu klasične grčke dramske riječi i okosnice općeuropske dramaturgije, a Miler, koji je režijom jasno slijedio naglaske o pitanju krivnje, ne odričući se Sofokla i ne pretvarajući grčku tragediju u suvremenu građansku dramu, istovremeno se koristio vlastitom interpretacijom da bi pozicionirao *Kralja Edipa* u koordinate suvremenoga svijeta, u kojemu krivnja i odgovornost postaju tek prazne riječi, nominalistički pojmovi bez sadržaja. Treba istaknuti i izvanredni glumački ansambl – kompaktan, no s dovoljno mjesta za isticanje vlastitih glumačkih individualnosti.

Festivalski dramski ansambl 62. Dubrovačkih ljetnih igara: Sofoklo, *Kralj Edip*, red. Eduard Miler

Studentski teatar Lero u Lazaretima je prikazao *Ljepirice* redatelja i dramaturga Davora Mojaša – predstavu koja je na *lerovski* način simbioze auditivnog, vizualnog i verbalnog evocirala uspomene nestaloga Grada, a u suradnji s Art radionicom Lazareti, prikazan je i *performance* Edvina Liverića, *Diva*, u produkciji Tranzicijsko-fikcijskog kazališta, kao prezentacija podataka iz života *diva* koje su obilježile *zlatno doba* Hollywooda, više informativno zanimljiv nego umjetnički intrigantan. U repriznom dijelu bili su prošlogodišnji *Spaseni* i *Revizor*.

U popratnom programu, uz filmske projekcije izbora iz suvremenog europskog filma i projekcije najboljih hrvatskih filmova s Festivala igranog filma u Puli, treba istaknuti predstavljanje monografije o dugogodišnjem nositelju brojnih redateljskih ostvarenja i sukreatoru dramskog programa Dubrovačkih ljetnih igara – Jošku Juvančiću (*Joško Juvančić – Jupa*), koju je priredio Hrvoje Ivanković (a izdana je u nakladi DLJI), u atriju Kneževa dvora – večer koja je bila daleko više od samog predstavljanja jedne knjige.

Izmještanje matrice

Rezultanta je ovogodišnjega programa izvrsna posjećenost svih izvedbi uz skeptičnost tradicionalne i dijelom konzervativne splitske publike na očajukanja s tankim eksperimentima

Dramski program 57. Splitskog ljeta pokušaj je izmještanja matrice klasičnog festivalskog dekora na prostore ambijentalnog, postmodernističkog i neoavangardnog kazališta s uporištem na utabanim europskim produkcijskim iskustvima *via Avignon*. Prethodna konstatacija nije neobična ako se podcrta uloga Senke Bulić kao ravnateljice dramskog programa splitskog festivala, s obzirom na to da njezin prirodni kazališni habitus nastanjuje upravo gore navedene prostore. U pokušaju *nemoguće misije* da se zadovolje svi, Splitsko ljeto prikazalo je nekoliko recentnih dramskih uspješnica, dvije ne osobito uspjele premijere i par žanrovski rastresitih projekata začetih na iskustvima performansa i fizičkog kazališta.

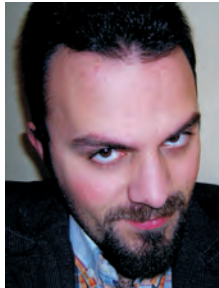
U kontekstu uspješnica istaknuto mjesto zauzima gostovanje Gogoljeva *Revizora* u režiji Jerneja Lorencija, koji je nosio dramski dio programa prošlogodišnjih Igara u Dubrovniku. Radikalno adaptirana verzija Shakespeareova *Otela* budvanskog *Zetskog doma* u režiji Saše Popovića istaknula je politički i suvremeni aspekt slavnog predloška.

Dramski ansambl 57. Splitskog ljeta: Euripid, *Hekuba*, red. Felix Alexa

Ambijentalno pomodno *čepkanje* po Euripidovoj *Hekubi* označeno je neujednačenim ansamblom i posve zanemarenim uvjetima izvođenja na rimskim ruševinama Salone. Ni rumunjski redatelj Alexa ni niz atraktivnih glumačkih gostovanja nisu uspjeli izdignuti tu splitsku produkciju iznad prosječnoga kazališnog eksperimenta.

Upravo eksperiment u svom najegoističnijem vidu krasi i drugu premijeru Festivala, žanrovski pastiš avignonskog miljenika Jeana Michelea Bruyerea, *Santis sunt mihi pauci*, izvedenog u nekoliko prostorija Dioklecijanovih podruma kombinacijom filma, glazbenog performansa, recitala i instalacije. Taj projekt ostat će upisan u anale ne po svojoj kvaliteti već po notornom zahtjevu redatelja da svi gledatelji moraju nositi bijelu odjeću od glave do pete. Nakon doživljene dosade

piše:
Mario Županović

teško je ne složiti se s naslovom projekta: *malobrojni su mu (mi)* dovoljni.

Jedinu uspješnu ambijentalnu epizodu Festivala odigrali su članovi HNK-a Split u predstavi *Suze i smij starega Splita* Ivana Kovačića u režiji Gorana Golovka, čije je izvođenje na Sustipanu imalo i komemorativnu i amblematsku funkciju.

Postmodernističko kazalište ukazalo se u eklektičnom radu Ivice Buljana s adaptiranim Euripidovim *Kiklopom* i Letom 3 u vidu transžanrovske scenske *raspašojke* izvedene u specifičnom amfiteatru splitskog Doma mladeži. Buljan je redatelj i fragmentirane simbioze Salingera i Koltësa u projektu *Me and Al*, koju su frenetično izvodili ravnateljica Bulić i nagradom ovjenčani Marko Mandić.

Priliku za predstavljanje na institucionalnoj sceni dobili su i Fractal Falus Teatar s obilno revidiranom verzijom Marulićeve *Judite* u režiji Hrvoja Cokarića. Hibrid *stand-up* komedije i monodrame označava izvedbu *Za Europu spremni* Arijane Čuline, sazdane oko uspješnih kolumni same autorice, dok je finalna dramska izvedba Festivala pripala Borisu Dežuloviću i Predragu Luciću sa satiričnim/ciničnim izvođenjem *Melodija borbe i pretvorbe*, spojem glazbenog performansa i elemenata vodviljske zabave.

Rezultanta je ovogodišnjega programa izvrsna posjećenost svih izvedbi, skeptičnost tradicionalne i dijelom konzervativne splitske publike na očajukanja s *tankim* eksperimentima i nepotrebno udvajanje nekoliko režija istog autora, kao i nekoliko projekata iste provenijencije.

Kazalište Hotel Bulić, Zagreb i Mini teatar, Ljubljana: Ivica Buljan (prema djelima Bernard-Marie Koltësa i Jeromea Davida Salinger), *Ma and Al*, red. Ivica Buljan

Uspjelo posvećenje ljeta

U režiji predstave rađene prema romanu Dubravke Ugrešić Baba Jaga je snijela jaje Ivica Buljan nije se poskliznuo na patetiku i uspio je, prepoznatljivom ali ponešto ublaženom poetikom, režirati predstavu koja o starosti govori toplo i duhovito

Već je postalo pravilo da se organizatori raznih programa u najavama unaprijed ispričavaju recesijom za sve što neće valjati. I ovogodišnje Riječke ljetne noći bile su obilježene posljedicama mrske ekonomske pojave, ali u konačnici čini se da nitko nije nezadovoljan. Program riječke ljetne manifestacije i inače je sastavljan po principu *za svakoga ponešto* pa je tako bilo i ove godine. Pod naslovom *Posvećenje ljeta* publici je ponuđeno nešto više glazbenih programa u odnosu na dramske, nastavljena je nedavno uspostavljena suradnja s Festivalom igranog filma u Puli, bilo je zanimljivih gostiju s odličnim programima, a Festival je nastavio istraživati i nove riječke ljetne pozornice.

piše:
Tatjana Sandalj

najboljim godinama: Ana Karić, Milena Zupančić i Olivera Baljak, te još jedna gošća – Alma Prica. Dive hrvatskog i slovenskog glumišta najviše su zaslužne što je svih devet izvedbi bilo solidno popunjeno, a predstava je igrana i *post festum*, u rujnu. Spomenimo još i to da, iako je scenograf Jean-Guy Lecat na najbolji način iskoristio prostor kupališta nekadašnjeg Hotela Park, za atmosferu igra na otvorenom nije od presudne važnosti pa će *Baba Jaga* moći čarati i na pozornici riječkoga HNK-a u zimskoj sezoni.

Stoga jedina prava ambijentalna dramska predstava Riječkih ljetnih noći ostaje *Lukrecija o'bimo rekli požeruh*, što se od 2007. igra doslovno uronjena u more, a potražnja za kartama ne jenjava. I kad smo već kod publike, zanimljivo je – HKD

teatar nagrađivanu je uspješnicu Ive Brešana *Predstava Hamleta u selu Mrđuša Donja* (premijera 2005, režija Lary Zappia) igrao pod vedrim nebom na Trgu Matije Vlačića Ilirika, a zbog velikog interesa publike uveden je dodatni termin.

Premda u ovom časopisu u načelu pišemo samo o dramskim programima festivala, spomenimo da je najugodnije iznenađenje Riječkih ljetnih noći bilo gostovanje začudne plesne predstave *napiši Othello (Otelo)*, koprodukcije Bitef teatra iz Beograda i Grada Teatra, Budve. U koreografiji Zorana Markovića i Maše Kolar sedmero izvođača izvelo je u jednom zamahu priču o ljubomori, spletki i manipulaciji. Oni su Shakespeareove motive *preveli* u ambijent kavanskog *partija* novokomponirane mladeži, koji se *sljubio* s prostorom nekadašnje Tvornice papira, novim mjestom *partijanja* riječke mladeži. Bogatim nijansiranjem plesnog pokreta, dinamikom izmjena kontrastnih scena odmotava se poznata priča koja završava u mraku našem svagdanjem, bez raskrinkavanja, pravednih kazni, griznje savjesti i sličnih, danas tako nevažnih, sitnica.

Hrvatska drama Hrvatskog narodnog kazališta Ivana pl. Zajca, Rijeka: Dubravka Ugrešić, *Baba Jaga je snijela jaje*, red. Ivica Buljan

Na otvaranju 28. lipnja gostovala je riječkoj publici već poznata Compagnie Transe-Express iz Francuske, ali su ovaj put umjesto violina donijeli bubnjeve i priredili pirotehnički spektakl *Les Tambours de la muerte*. Prizori što izravno podsjećaju na meksičke festivale posvećene smrti te prizivaju ritualno i tradicijsko uz predimenzionirane ljudske kosture što svijetle u noći i akrobate na kineskoj motki na Gatu Karoline Riječke gotovo su izravna asocijacija na riječka karnevalska događanja, ali u dobro osmišljenom i dotjeranom scenskom obliku.

Središnji događaj ovogodišnjih Riječkih ljetnih noći bila je ujedno i jedina premijera, zapravo praižvedba, predstave rađene prema romanu Dubravke Ugrešić *Baba Jaga je snijela jaje* 12. srpnja. Uz veliko poštovanje prema romanu tekst je za scenu adaptirao Ivor Martinić, a Ivica Buljan nije se poskliznuo na patetiku i uspio je, prepoznatljivom ali ponešto ublaženom poetikom, režirati predstavu koja o starosti govori toplo i duhovito. Pritom su mu izuzetno pomogli dobro raspoloženi glumci Hrvatske drame HNK-a Ivana pl. Zajca, ali posebno dame u

Grad teatar, Budva, i Bitef teatar, Beograd: *Othello*, koreografi Zoran Marković i Maša Kolar

Programsko okoštavanje

Energetski vrhunac Festivala bio je ironično intonirani javni kabare Miting istine slovenske skupine Via negativa, koji je do suza nasmijao i zabavio okupljeni auditorij

piše: **Mario Županović**

Petnaesto izdanje festivala Zadar snova bilo je u znaku programskog okoštavanja na dva festivalska dijela: prvi je tradicionalno usmjeren na suvremeno kazalište i ples, a drugi na filmski program preuzet s Festivala igranog filma u Puli i Tabor Film Festivala. Međunarodni karakter manifestacije zbog nedostatnih je financija posljednjih godina sveden na komornije i manje zvučne inozemne projekte. Festival je od iznimno posjećenih i programski bogatijih prvih izdanja sveden na tjednu priredbu, kojoj je odana ostala tradicionalna i malobrojna festivalska publika.

Od početaka je Zadar snova djelovao kao platforma za koprodukciju i prezentaciju lokalne kazališne i plesne proizvodnje, a takva praksa nastavljena je i u ovogodišnjem izdanju. Trodnevni *work in progress* Jasne Frankić Brkljačić, *Tri sestre* po Čehovljevu predlošku, pokušaj je preispitivanja odnosa izvođači – publika u specifičnom prostoru gradske Varoši s polovičnim uspjehom. Koncept koreodrame prožet

Teatar &TD, Zagreb, Kazalište Hotel Bulić, Zagreb, Kraljevsko pozorište Zetski dom, Cetinje, Crna Gora: Elfriede Jelinek, *Rozamunda*, red. Senka Bulić

improviziranim uigravanjem ansambla teško je smatrati izglednim i smislenim projektom. Domaće snage prezentirane su i u *Decipuli* Vjere Vidov zamišljenoj kao trostruki intimistički performans (ples, pjevanje, sviranje) te u *Tri Marije hojêhu* koreografkinje Sanje Petrovski u izvedbi Zadarskog plesnog ansambla. Postdramsko kazalište (kako se navodi u službenom programu) predstavljeno je s neizbježnim festivalskim gostom, Ivicom Buljanom, i njegovom *slitinom* Salingera i Koltèsa u projektu *Me and Al*, koji smo gledali i na Splitskom ljetu, s dominantnim izvedbama Senke Bulić i Marka Mandića.

Orian Theatre, Pariz, Francuska: *Beckett* (temeljeno na *Knappovoj posljednjoj vrpci* Samuela Becketta), red. i kor. Mehdi Farajpour

Redateljsku je pak ulogu Bulić ostvarila u vrlo dobroj predstavi *Rozamunda* cetinjskog Zetskog doma po predlošku Elfriede Jelinek, u kojoj su sjajne tjelesne i duševne eskapade demonskih ljubavnika izveli Tihana Čulafić i Marinko Leš. Kazalište *krvi, znoja i sperme* sigurno je i opetovano dobro primljeno kod probrane festivalske publike. S druge strane, kazalište apsurdna prezentirano u hibridnom pokušaju spajanja fizičkog teatra i butoh plesa u predstavi *Beckett* temeljenoj na *Knappovoj posljednjoj vrpci* Samuela Becketta, koju je izveo Mehdi Farajpour iz pariškog Orian Theatrea, nije naročito uzбудilo festivalske duhove niti poprilično apatičan auditorij. Spoj fizičkog kazališta i plesa s natruhama *performance arta* osovina je emocionalnog projekta *Klepsydra* poljskog Teat a part u izvedbi Monike Wachowicz. Izvedba je zbog nepripremljenog prijevoda s poljskog jezika izgubila središnji dramski smisao, tako da su nagost i repetitivni pokreti izvođačice postali sami sebi smisao.

Energetski vrhunac Festivala ironično je intonirani javni kabare *Miting*

Via Negativa, Ljubljana, Slovenija: Bojan Jablanovec, Boris Kadin, *Miting istine (Miting resnice)*, autor Boris Kadin

istine slovenske skupine Via negativa ostvaren kao koncertni performans Borisa Kadina, u ulozi Dalmatinke Doris, i pratećeg dvočlanog sastava. Izveden na središnjem prostoru zadarskog Foruma, projekt zamišljen kao red poznatih prerađenih estradnih uspješnica te red ironičnih ispovijedi dotične (anti) junakinje do suza je nasmijao i zabavio okupljeni auditorij. Planirani vrhunac Festivala, *Seigradi* talijanske skupine Santasangre, otkazan je zbog problema na relaciji Festival – HNK Zadar, što je

još jednom potvrdilo tezu o teškom suživotu zadarskih umjetničkih institucija.

Neinventivno, ali popularno

Možda je najzanimljiviji od svih programskih sadržaja upravo onaj koji ima najmanje doticaja s klasičnim kazalištem – projekt Diva riječkog Trafika autora i izvođača Edvina Liverića

piše: **Mario Županović**

Zadarski je institucionalni festival već niz godina jedna od najneinventivnijih i najpredvidljivijih, a s druge strane financijski najuspješnijih smotri u Hrvatskoj. Prvi epiteti odnose se na formulu programske apatije i neprikladnog prostora Providurove palače, na kojoj se izvode sve izvedbe, kao i na popratni Festival *svremene* glazbe satkan od blues, jazz i funky kolaboracija domaćih i stranih glazbenika. Što je tu suvremeno – teško je odgonetnuti posljednje desetljeće egzistiranja tog festivala.

Dramski program ponudio je za početak još jedan redateljski uradak zadarskih glumaca pa se tako i Jasna Ančić, nakon Mirka Šatalića, odlučila na režiju, i to *Velikih diktatorica* po predlošku Roberta MacDonalda o izmišljenom susretu Hitlerove družice Eve Braun i Mussolinijeve ljubavnice Clare Petacci 1941. godine. Još jedna u nizu ne baš opravdanih i potrebnih premijera HNK-a Zadar. Mnogo je uspješnija bila domaća predstava amblematskog sadržaja, *Stoše od Foše* po predlošku drame *Kate Kapuralica* Vlaha Stullija, koja se u repriznom izvođenju pojavila na festivalskom programu. Režija Dražena Ferencine i unisona izvedba ansambla formatirale su rijetko uspješan kazališni komad zadarske kazališne kuće. Zadarsko kazalište lutaka stoji mnogo bolje po pitanju kvalitetnih kazališnih uradaka, u koje zasigurno ide i *Michelangelo Buonarroti* Miroslava Krleže u režiji sveprisutnog Dražena Ferencine, sa sjajnom scenografijom i zanimljivim režijskim rješenjima, a koji je izveden u specifičnom prostoru Sv. Dominika i tako je barem

Hrvatsko narodno kazalište Zadar: Robert David MacDonald, *Velike diktatorice*, red. Jasna Ančić

dijelom pomogao izmještanju festivalske pozornice.

Gradsko kazalište mladih Split predstavilo je projekt *Pitur* po uspješnici *Decorator* Donalda Churchilla, orijentiran pretežito na

mlađu tinejdžersku publiku. Redatelj Stojan Matavulj i glumci Ana Gruica i Nikola Ivošević zasigurno nisu za pamćenje, kao ni njihov projekt prepun preglumljivanja i zatupljujućih pokušaja uspostavljanja situacijske komike. Zagrebački Teatar Exit predstavio se dramom sa songovima *Preko Trnja do Zvijezde*, preradom projekta *Midsummer* škotskog dramatičara Davida Greiga, u kojem dominira saharinsko-kiseli odnos glumačkog para Nataše Janjić i Ivana Glowatzkoga. Zijah A. Sokolović autor je ne baš pretjerano uspješne prerade *Gretice str. 89*. Lutza Hübnera pod naslovom *Nitko, nitko, ali nitko nikad nije tako igrao Fausta*, što je možda i istina, no ako se sjetimo nedavne maestralne izvedbe Elvisa Bošnjaka po istom predlošku, Sokolovićev koncept i izvedba redatelja i Linde Begonje daleko su u sjeni produkcije HNK-a Split u režiji Dražena Ferencine i izvedbi Bošnjaka i Andrijane Vicković.

Možda je najzanimljiviji od svih programskih sadržaja upravo onaj koji ima najmanje doticaja s klasičnim kazalištem – projekt *Diva* riječkog Trafika autora i izvođača Edvina Liverića, koji je kao hibrid prezentacije, predavanja, performansa i kazališta iznjedrio specifičan projekt demistifikacije klasičnog holivudskog poimanja *dive* nizom plastično prezentiranih pikanterija iz života klasičnih diva Hollywooda: od Grete Garbo do Sofie Loren.

Tranzicijsko-fiksijsko kazalište TRAFIK, Rijeka: Edvin Liverić, *Diva*, red. Edvin Liverić

Kao što smo i navikli posljednjih desetak godina, festival Zadarsko kazališno ljeto kretao se sigurnim i utabanim stazama kazališnog najamništva bez ikakvog (s izuzetkom *Trafika*) programskog ili društvenog promišljanja festivala kazališne umjetnosti. *Defaultna* predodređenost festivalske publike na posjećivanje – za iole ambicioznije gledatelje krajnje zamornog – kazališnog festivala još uvijek je razlog što se ne preispituju okolnosti i uvjeti kulturne i umjetničke preraspodjele sredstava na lokalnoj gradskoj sceni.

Raskorak žirija i publike

Publika je nagradila Georga Manna, koji je u predstavi Odisej poznati Homerov ep prepričao kombinacijom svih izvođačkih potencijala što ih nudi ljudsko tijelo

piše: **Tatjana Sandalj**

Prvi su put na Međunarodnom festivalu malih scena u Rijeci publika i stručni sud podijelili potpuno suprotne ocjene. Većinom su glasova teatrolog Darko Gašparović i glumci Zoja Odak i Voja Brajović nagradu za najbolju predstavu u cjelini dodijelili *Kiklopu*, nastalom u produkciji Scene Gorica, totalnom kazalištu koje su autorski potpisali Euripid, Goran Ferčec i redatelj Ivica Buljan. Publika je istu predstavu ocijenila najnižom ocjenom, tek 3,65, a najboljom su ocijenili predstavu *Odisej* Theatre ad Infinitum iz Londona, 4,91, što je vrlo visoka ocjena i u povijesnom festivalskom kontekstu.

Publika je zapravo nagradila Georga Manna, koji je poznati Homerov ep prepričao kombinacijom svih izvođačkih potencijala što ih nudi ljudsko tijelo. Uz minimum drugih scenskih elemenata, Mann i redatelj Nir Paldi prilagodili su klasičan epski tekst na trajanje i sadržaj prihvatljiv i osmogodišnjacima. Dojmu je sigurno pridonijela praksa Theatre ad Infinitum da predstave dorađuje u suradnji s publikom, ali ono u čemu smo doista uživali bilo je naj(ne)običnije pričanje priče. Sasvim suprotno, autorskom timu predstave *Kiklop* užitak publike nije bio ni na kraj pameti. Žanrovska neodređenost jedine sačuvane Euripidove satirske drame omogućila je igru na granici komedije i tragedije, a društveni ukus šamarali su travestijom, parodijom i bukom Leta 3. Do te večeri nismo znali da ulazak u dvoranu Hrvatskoga kulturnog doma na Sušaku može biti nalik silasku u pakao.

Eskapizam i provokacija dvije su krajnosti kojima stanovništvo zemalja zapadne demokracije reagira na aktualnu ekonomsku i društvenu krizu. Kazalište na stvarnost reagira na iste načine, a to se jasno vidjelo na Festivalu, čija je selektorica Željka Turčinović zajednički okvir osam predstava iz pet zemalja odredila sintagmom „stvarnosno kazalište“. Uz *Kiklopa* najprovokativnija u nizu predstava bila je *Generacija 91.-95. (ili sat hrvatske povijesti)* Zagrebačkog kazališta mladih. Ocjena publike i razgovor poslije predstave pokazali su da nama s ove strane rampe za suočavanje sa stvarnošću treba puno više volje i

hrabrosti. Lakše je prepoznavati probleme koji se uvijek događaju nekom drugom, a kakve smo gledali u *Drami o Mirjani i ovima oko nje* Ivora Martinića, produkciji Jugoslovenskoga dramskog pozorišta iz Beograda. Posebno uz fantastičnu Mirjanu Karanović, koja bespoštedno, u tišinama među replikama, trpi poraz kolotečine. A najlakše se smijati, recimo – iščašenu životu jednoga psihijatra, prikazanom u kombinaciji nadrealnog humora i apsurdnih situacija. Predstavu *Bacač kocke*, u produkciji Sputnik Shipping Company iz Budimpešte, na književnom predlošku Lukea Rhineharta temeljio je mađarski redatelj Viktor Bodo i postavio je u riječkoj publici već poznatoj maniri vrhunskog postmodernističkog kabarea.

Možemo li doista živjeti slobodni od posljedica, pitala se mlada redateljica Ana Vukotić reagirajući na stvarnost reinterpetacijom klasika, a Molièreova *Don Juana* u produkciji Crnogorskog narodnog pozorišta iz Podgorice poštivali smo zbog dosljednosti. Krležine *Gospodu Glembajevu* u režiji Jagoša Markovića i izvedbi Kazališta Atelje 212 iz Beograda pamtit ćemo po maestralnom Leoneu, Nikoli

Scena Gorica, Velika Gorica: Euripid / Goran Ferčec, *Kiklop*, red. Ivica Buljan

Theatre Ad Infinitum, London, Velika Britanija: *Odisej (Odyssey)*, red. Nir Paldi

Ristanovskom, i po zanimljivom korištenju pleksiglasa kao paravana / zidova / ogledala / portreta u nadrealnoj stvarnosti kakvu ponekad svi osjećamo. Nadrealnu stvarnost žive likovi poetske predstave *Život lude*, što ju je prema novelama Ryūnosuka Akutagawe dramaturgizirao i režirao gruzijski redatelj David Doiashvili (autor prošlogodišnje najbolje predstave MFMS-a). Riječka predstava izdvojila se iz festivalskog programa estetskim dojmom i podsjećanjem na mala, svakodnevna čuda, sitnice dobrote i ljepote koje nam pomažu da u šutnjama lakše podnosimo teret svakodnevice.

Vidjeli smo, uz sitne iskorake, presjek regionalnog stanja na pozornicama i shvatili da su nam problemi slični koliko god su naše reakcije na njih različite. Kriza je sve dublja, stvarnost sve strašnija, a budućnost sve neizvjesnija pa ovo neće ostati usamljena selekcija *stvarnosnog kazališta*. Sreća da kazališna umjetnost, osim što reagira na stvarnost provokacijom, još uvijek čuva oaze čiste ljepote, potrebu da se ispriča Priča, vjeruje u Čuda i u radost Igre. A upravo je čitav niz odličnih glumačkih interpretacija razlog zbog kojeg *malí* riječki Festival osjećamo kao veliki dobitak.

Dosljedan sam sebi

Čini se da je najeurokazovskija predstava bio Veliki prasak, najnovija produkcija Philippea Quesna i njegova Vivarium Studija

Kazališni festival Eurokaz, koji je pokrenula agilna i sposobna kazališna programatorica i dugogodišnja ravnateljica tog festivala, Gordana Vnuč, ove je godine obilježio 25 godina postojanja. O njegovu duboku značenju za hrvatsko kazalište tek će neka daljnja budućnost reći završnu riječ, no već je i danas jasno da se od dobrih vibracija tog festivala, u pozitivnom smislu riječi, još i danas hrvatski teatar nije *oporavio*.

Naime, iako su se od osnivanja Eurokaza, koji je u svoje vrijeme bio svojevrsan *boom*, dogodili brojni drugi festivali specijalističkog i općenitijeg tipa, Eurokaz još uvijek drži svoju nedodirljivu poziciju u traženju drukčijeg i novog te u predviđanju trendova koji će tek stići. Dapače, može se reći da su i brojni drugi festivali koji su došli tek poslije izrasli na dobrim, čvrstim i kreativno promišljenim temeljima, uvjetno rečeno eurokazovske estetike.

Što se tiče programa i uopće konstruktivnih smjernica tog festivala, može se kazati da sve više kreće u koprodukcijske projekte, što je danas ultimativan uvjet bez kojega se ne može, zatim vlastitu produkciju, a od kada imaju i svoj prostor u Zagrebu, koji su godinama čekali, i u priređivanje tematskih razgovora u okviru projekta Eurokaz salona.

Apsolutnu pozornost recentnog Eurokaza zaslužio je projekt *Saloma*, nastao po drami Miroslava Krležu, u redateljskom viđenju Branka Brezovca. Primjer je to odlične međunarodne suradnje i sistema umrežavanja kulturnih institucija. Tako je i *Saloma* nastala kao koprodukcija Eurokaza s crnogorskim ljetnim festivalom KotorArt i zagrebačkim partnerima, Muzejom suvremene umjetnosti i Zagrebačkim kazalištem mladih, te je premijerno izvedena u Kotoru u srpnju prošle godine. U zagrebačkoj premijeri *Salome*, koja je bila u novozagrebačkom trgovačkom centru Avenue Mall, ekipi se, kao koproducent, pridružio Plesni studio sisačkog Doma kulture Kristalna kocka vedrine. Ujedinjena silina stvaralačkih energija omogućila je da Brezovčeva *Saloma*, inače drama koja se izuzetno rijetko izvodi, smještena u *komercijalnom*

piše:
Helena Braut

raju dobije puni smisao. Publika smještena u neveliki vagončić koji se micao po tračnicama zajedno je s odličnom Katarinom Bistović Darvaš u naslovnoj roli proživljavala tragičnu priču o mladoj djevojci koja unatoč svim svojim snovima i nastojanjima postaje dio zacrtane ženske sudbine i igračka u rukama velikih muških igrača, dok je priča s Ivanom Krstiteľem bila samo jedna pubertetska epizoda, unaprijed predodređena na loš završetak. Eurokazovska *Saloma* pozvana je i na ljubljanski festival Ex Ponto, gdje je bila vrlo zapažena.

Prava poslastica, usudimo se reći – u *eurokazovskom* stilu, bila je i angažirana plesno-glazbena predstava ...*više, više, više budućnosti* kongoanskog koreografa, inovatora afričkoga plesa i kazališta Faustina Linyekula i Studija Kabako. Umjetnik je s mnogo vedrine, pa i optimizma, uspio ispričati priču o užasima svoje zemlje pod vladavinom najkorumpiranijeg afričkog diktatora – Mobotua, i to tako što je nadahnuće našao u snazi kongoanske pop-glazbe i ndomboloa. Sjajno putovanje kroz napaćeni kontinent i odlična glazba pretvorili su ovu izvedbu u istinski kazališni događaj.

Iako su u okviru Eurokaza 2011. prikazana i četiri projekata (Dewey Dell: *Razbješnjele pedesete urlajuće četrdesete vrišteće šezdesete*, Santasangre: *Zvjerski iznenada*, Njarabum Anje Maksić Japundžić i we go vzw / Vincenzo Carta: *Gnosis #1*) koje sufinancira program *Kultura 2007–2013*, važno je apostrofirati izvedbe staroga gosta Eurokaza, britanskoga koreografa Akrama Khana, koji je publiku podigao na noge spiritualnom predstavom *Vertikalna cesta*.

No čini se da je *najeurokazovskija* predstava bio *Veliki prasak*, najnovija produkcija Philippea Quesna i njegova Vivarium Studija. Ta predstava, ostvarena u dubokoj šutnji, prati šestero ljudi, koji na početku svijeta ponovno

pišu povijest. Quesne je u svom laboratorijskome radu ponudio sasvim novi pristup temi koja spaja apokalipsu i priču o kraju svijeta te rađanju u estetski dojmljivu predstavu koja se teško zaboravlja.

Kotorart, Crna Gora, Eurokaz, Zagreb, MSU Zagreb, ZKM, Dom Kulture KKV (Plesni studio), Sisak: Miroslav Krleža, *Saloma*, red. Branko Brezovec

Vivarium Studio, Pariz, Francuska: *Big Bang*, koncept i režija Philippe Quesne

Glumac u središtu

Zajednička tema predstava ovogodišnjega Festivala bila je potraga za srećom kao univerzalna pokretačka sila ljudskog bivanja na Zemlji

Kritički okvir kakav je za Međunarodni festival komornog teatra Zlatni lav postavio njegov inicijator i umjetnički ravnatelj, Damir Zlatar Frey, namijenjen je buđenju postojeće i stvaranju nove publike. Dvanaesta sezona održavanja Festivala utemeljena na ideji suživota triju naroda – hrvatskog, slovenskog i talijanskog – posvjedočila je tendenciju sve jačeg otvaranja prema stranim kazališnim projektima da bi se u komparativnoj perspektivi sagledali dosezi suvremenog hrvatskog glumišta. Zajednička tema predstava ovogodišnjega Festivala bila je potraga za srećom kao univerzalna pokretačka sila ljudskog bivanja na Zemlji. Unatoč dramaturškim, režijskim, žanrovskim i stilskim različitostima, tematiziranje ranjivosti ljudskih odnosa već je samo po sebi bilo dovoljno da Festival dobije zajednički nazivnik. Naime, zahvaljujući široko postavljenom zadatku *potrage za srećom*, čitava dvanaesta sezona pretvorila se u kazalište Glumca.

piše:
Sibila Petlevski

svih čimbenika izvedbe i sposobnošću da se suvremeni gledatelj nagovori da kroz radost scenske igre osjeti snagu žalosne komike na Čehovljev način.

Nagradu *Zlatni lav* za glumačku suigru u *Ljepotici iz Leenanea*, izvedbi HNK-a iz Varaždina prema tekstu irskoga dramatičara Martina McDonagha, dobili su Hana Hegedušić u ulozi Maureen Folan i Robert Plemić u ulozi Patoa Dooleyja. Upućenost dvaju mladih glumačkih osobnosti jedno na drugo: opuštena, a istodobno i koncentrirana izvedba, koja je u neprekidnom osluškivanju suigrača, idealno iskazuje temeljni problem McDonaghove drame – bolnu potragu za prisnošću, koju je okrutna hipokrizija društva progнала iz ljudskih odnosa. Napon glumačke izvedbe Hane Hegedušić ne pada, a dirljiva, sentimentalno crnohumorna suigra glumaca ne gubi spone zajedništva ni u monolozima poput onoga u kojemu Plemić u ulozi mladića koji izgovara pismo voljenoj djevojci iskazuje rijetku odliku glumca: poniznost prepuštanja koja izmamljuje suze.

Hrvatsko narodno kazalište u Varaždinu: Martin McDonagh, *Ljepotica iz Leenanea*, red. Ksenija Krčar

Slovensko ljudsko gledališče, Celje, Slovenija: Anton Pavlovič Čehov, *Jaz vas ljubim*, red. Nikola Zavišić

Narodno pozorište Sarajevo: Danilo Kiš, *Drveni sanduk Tomasa Vulfa*, red. Gradimir Gojer

Prostor dopušta tek zadržavanje na nagrađenim izvedbama i umjetnicima. Predstava Slovenskoga ljudskog gledališča iz Celja *Jaz vas ljubim* dobitnik je *Grand Prixa*, a redatelj Nikola Zavišić dobitnik je *Zlatnoga lava* za režiju. Glumački ansambl svojom zaigranošću i jednostavnošću prešao je kazališnu rampu i uspostavio prisan duhovni i fizički kontakt s gledalištem, što je urodilo i nagradom publike. Ingenioznim spajanjem dviju jednočinki Antona Pavloviča Čehova (*Medvjed* i *Prosac*) te dviju dramaturških i adaptiranih kratkih priča (*Šala* i *Žalost*), oslobodio se prostor za domišljata režijska rješenja koja odaju duboko poznavanje Čehovljeve dramske poetike i istovremeno plijene jednostavnošću, funkcionalnošću, izbalansiranim odnosom

Vladimir Jokanović, doajen bosanskohercegovačkoga glumišta, dobitnik je *Zlatnoga lava* za doajmljivo glumačko ostvarenje uloge Solomona Singera u predstavi *Drveni sanduk Tomasa Vulfa* Narodnog pozorišta Sarajevo, rađenoj prema tekstu Danila Kiša. Jokanović je glumac klasičnoga pristupa, koji bogatim scenskim iskustvom, ali i intuicijom vječno mladoga glumca traga za dramaturškom jezgrom teksta, iz koje razvija ulogu. Istodobno klasičan i suvremen, promišljen i zaigran, sposoban je otvoriti se za suradnju s glumcima novih naraštaja i iz te suigračke strasti svjedočiti postojanje vječnoga vrutka glumačke mladosti.

Između stvarnosti i mašte

Kad su inozemne predstave u pitanju, cilja se više na glazbeno-scenske kako bi se čim manje osjetila jezična barijera

Premda je šibenski Međunarodni dječji festival ove godine zakoračio u drugu polovicu svoga stoljeća i premda je za sobom ostavio zlatni jubilarac – pedeseti MDF 2010. godine – programom nije zaostajao za najboljim godinama! U cjelodnevnom ritmu radionica, uličnih programa i filmskog programa postojano su se odvijali glavni, scenski, odnosno dramski, lutkarski i glazbeno-plesni programi na dvije glavne scene: u šibenskom HNK-u i na Ljetnoj pozornici. Voditeljica MDF-a, Jasenka Ramljak, ujedno i izbornica inozemnog programa, kaže da su u upravi MDF-a, zajedno s izbornikom dramskog programa, Dubravkom Jelačićem Bužimskim, sa žalošću morali konstatirati da neka od sjajnih domaćih ostvarenja naprosto ne mogu stati na relativno malu scenu teatra, pa niti na Ljetnu pozornicu ispred Gradske vijećnice i katedrale sv. Jakova, pa tako šibenska publika nije mogla vidjeti *Velog Jožu* Kazališta Trešnja ni *Ovo bi mogla biti moja ulica* ZKM-a, premda su selektirane za Festival.

piše:
Jordanka Grubač

i ljubavljju neovisno o dobnoj razlici, a poruka je, uostalom, univerzalna i ne odnosi se samo na tu vrstu razlika i barijera među ljudima. Scena Dinke Jeričević i kostimi Vande Grba podcrtali su sve kvalitete te predstave.

Koreografska škola iz Rige u Latviji je u vrijeme modernih tehnologija i brzog protoka informacija, u vrijeme nesklono unutarnjem svijetu mašte, napravila predstavu *Snjegulica i sedam patuljaka* u sintezi klasičnog baleta i modernog plesa. Bila je to predstava prepuna boja, čarolije i romantike te pravi užitak za sve uzraste gledatelja. Predstavu je odabrala Snježana Abramović, izbornica za plesni program.

U lutkarskom programu u selekciji Jakše Fiamenga vidjeli smo i Dječje kazalište Branka Mihaljevića iz Osijeka s predstavom *Uspavanka za mišića* Konstantina Fedorova u režiji Ludmile Fedorove. To je priča o budalastom mišiću kojega mati mišica ne može uspavati pa u pomoć doziva skoro sav ostali životinjski svijet, ali nema

pomoći dok se u priču ne uplete jedna mačka... Bajku su odlično prihvatili najmlađi gledatelji jer je scenski dosljedna te s vrlo dopadljivim lutkama i kostimima, koje potpisuje Aleksandra Zubova.

S izuzetno lijepom pričom za djecu o prijateljstvu ovce i vuka u predstavi *Ovca za cijeli život*, koju je po djelu Maritgen Matter režirala Snježana Banović, u Šibenik je stiglo i Kazalište Mala scena iz Zagreba. Jesu li takva prijateljstva i takve veze uopće moguće? Važniji je od odgovora na to pitanje sav onaj lijepi nauk o pružanju ruke prijateljstva, koju je najmlađa publika primila kroz priču koju je krasila lijepa scenografija (Robert Bratović), kostimi (Dženisa Pecotić) i koreografija (Ljiljana Gvozdenović) pa je Mala scena još jednom pridonijela podizanju ukupne kvalitete šibenskoga festivala. I ne samo Mala scena. Sve su domaće, a i inozemne dramske predstave, bile

vrlo kvalitetne, dok je lutkarska produkcija ponešto zaostajala i bila bez *glavnog zgoditka*, odnosno neke osobito uspjele predstave. No plesne su predstave, među kojima su bile i *Tijelo* Kazališta Trešnja i *Doktor Ofboli* Makedonske opere i baleta iz Skopja, bile vrhunske.

„Kad su inozemne predstave u pitanju, cilja se više na glazbeno-scenske kako bi se čim manje osjetila jezična barijera.“ – kaže Jasenka Ramljak. Norveška predstava *Priče s morskih putovanja* bila je, unatoč spomenutoj jezičnoj barijeri, jedna od najboljih na ovogodišnjem MDF-u. NIE Theatre iz Osla pred šibensku je publiku došao s pomorskim mitovima i mornarskim pjesmama, živopisnim pričama iz morskih dubina, putovanjima preko pola svijeta i plovidbama oceanima... Redatelj Alex Byrne uspostavio je i dočarao onu tanku, maglovitu crtu između stvarnosti i mašte te epskim potezima oslikao strašnu moć mora. Redateljski, glumački, scenografski bila je to predstava koja nadahnjuje i šteta je što je prikazana samo pred šibenskom dječjom publikom a ne i drugdje u Hrvatskoj.

New International Encounter (NIE), Oslo, Norveška: Sjon, *Priče s morskih putovanja* (HAV), red. Alex Byrne

Kazalište Virovitica: Nick Wood, *Znaš li zviždati, Johanna?*, red. Dražen Ferenčina

Predstava *Znaš li zviždati, Johanna* Kazališta Virovitica u Šibenik je dovela autora, poznatog pisca Nicka Wooda, pa je direkcija MDF-a s njim dogovorila suradnju. Woodov tekst preveo je Jasen Boko, a predstavu režirao Dražen Ferenčina. Priča o dvojici dječaka, od kojih jedan ima djeda a drugi djeda *usvaja* u obližnjem staračkom domu, odiše plemenitošću i toplinom, govori o potrebi da se samoća i napuštenost premoste prijateljstvom, igrom, povjerenjem

Vitalnost kabarea

Specifičnost je ovogodišnjeg Festivala to da je većina predstava nastala prema tekstovima domaćih autora ili toliko adaptiranih i lokaliziranih stranih komada da su se doimali domaćima

piše: **Tomislav Kurelec**

Međunarodni festival cabareta i komedije, koji u nazivu sadrži nadimak pod kojim su svi znali najvećeg majstora kabaretskog izraza Mladena Crnobrnju – Gumbeka (1939-2000), četvrti je put održan u Histrionskom domu i pokazao je da ta specifična rubna kazališna vrsta i danas ima i svoj suvremeni scenski oblik (sada uglavnom na sceni, a ne kao nekada u kavani), a i svoju publiku te uspijeva zadržati vitalnost i opstati, iako granice između kabarea i komedije nisu čvrsto određene. Bitna je specifičnost ovogodišnjeg Festivala to da je većina predstava nastala prema tekstovima domaćih autora ili toliko adaptiranih i lokaliziranih stranih komada da su se doimali proizvodom isključivo našeg teatra.

Reprezentativni je primjer takvog duboko promišljenog, a istovremeno i zabavnog spoja komedije, satire i kabarea pobjednik festivala, *Amateri*

Borivoja Radakovića u režiji Petra Večeka sa sjajnim ansamblom (Goran Grgić, Ranko Zidarić, Petra Dugandžić, Vili Matula), u kojem bizarna tema snimanja pornića u domaćoj produkciji postaje efektna metafora naše današnjice, u kojoj prevladava duhovna pornografija proizvođači i fizičku, što i nije njezina najgora manifestacija. Uz bok *Amaterima* u samom je vrhu Festivala *Preko Trnja do Zvijezde*, kako se naziva zagrebačka verzija dramaturginje Pavlice Bajsić britanskog „komada s pjevanjem“ *Midsummer* Davida Griega i Gordona McIntyreya. U režiji Tomislava Pavkovića i s izvanrednim interpretacijama Nataše Janjić i Ivana Glowatzkog, ostvareno je originalno tumačenje mijenjanja današnjih odnosa muškarca i žene u našoj sredini, koje od zabavne priče o seksu za jednu noć postupno vodi prema znatno složenijoj situaciji vješto kombinirajući ozbiljne teme s atraktivnim i zabavnim scenskim oblikovanjem.

Uz spomenute, Festival je bio u znaku još mnogih izvanrednih glumačkih ostvarenja, poput Helene Minić i

Davora Svedružića u *Bog žurim, nazovi ili Replika stoljeća* Ivice Mijačike u režiji Zorana Mužića pa Vida Baloga i Adama Končića kao vrhunskih komičara u *Lovačkom rogu* Georges Feydeaua u režiji Dražena Ferenčine, a i čitavog brojnog ansambla Kerempuhove izvedbe *Čuda u Poskokovoj Dragi* Ante Tomića u režiji Krešimira Dolenčića, koja je pomalo neujednačen ali duhovit tekst vrtoglavi ritmom izvanredno komičnih scena uspjela povezati u čvrstu i iznimno atraktivnu cjelinu jedne od najzabavnijih zagrebačkih predstava posljednjih godina. Ipak, posebno treba istaknuti dobitnicu nagrade za najbolju žensku ulogu, Nelu Kocsis, koja je u *Lovačkom rogu* virtuozno odigrala ulogu naivke obogativši i osuvremenivši svoj lik time što je neznanje protagonistice povezala s društvenim položajem žene.

Najbliži čistoj kabaretskoj (iako vrlo moderno zamišljenoj) predstavi bio je gost iz Ljubljane Jure Ivanušič, ne samo dobitnik nagrade za najbolju mušku ulogu nego s Markom Vezovišekom i autor *Od tišine*

do glazbe s podnaslovom *Koncert s anegdotom i klavirom*, koja ide u „jednom satu od kamenog doba do Rolling Stonesa“. Iz tog ubrzanog, vrlo smiješnog pregleda povijesti glazbe, koji s puno humora i bez ikakvog strahopoštovanja precizno naznačuje njezine najvažnije događaje, Jure Ivanušič, kao jedini izvođač, iskazao se i kao izvanredan glumac i kao vrhunski glazbenik, koji je, polazeći od nekih elemenata kabarea, stvorio rijetko viđenu svečanost i kazališta i glazbe i humora.

Beogradska predstava *Radi mi svašta* Miroslava Pavičevića u režiji Vladimira Lazića uspješno kombinira elemente kabarea i mjuzikla u stvaranju zabave za široku publiku, dok su *Adem i Eva* (režija Vlado Kerošević i Baisa Bakin) ukazali na to da u Tuzli postoji Teatar Kabare, što pokazuje da i u susjednim nam zemljama postoje nastojanja za oživljavanje kabarea, kojima u nas najveći poticaj daju upravo Gumbekovi dani.

Kazalište KNAP, Zagreb: Borivoj Radaković, *Amateri*, red. Petar Veček

nezavisna produkcija, Ljubljana, Slovenija: *Od tišine do glazbe* (*Od tišine do glazbe*), autori Jure Ivanušič i Marko Vezovišek

Neprocjenjivi dar

Iako su nagrade otišle u domaća kazališta, međunarodni program nije razočarao, posebice japanska predstava Teru Teru u režiji Megumija Tomite te Ivica i Marica u režiji Roberta Waltla

piše: **Helena Braut**

Svake godine na proljeće, na veliku radost djece, Gradsko kazalište Žar ptica priređuje Međunarodni Naj, naj, naj festival. Zahvaljujući umjetničkoj ravnateljici Festivala i izbornici inozemnog programa, Mariji Sekelez, festivalski je program besplatan i prema tomu neprocjenjiv dar za djecu koja svoje slobodne dane provode u Zagrebu. Svake godine ga posjeti oko 6000 djece, uvijek se traži ulaznica više i Festival već tradicionalno odiše posebnim ugođajem punim dječjeg smijeha i radosti. Ove je godine bio posvećen djeci Japana koja su stradala u velikoj katastrofi. Na Festivalu je bilo moguće vidjeti čak osamnaest predstava, od kojih je šesnaest (dvanaest domaćih i četiri inozemne) prikazano u konkurenciji, dok su dvije prikazane izvan konkurencije. Inače, rekord je oboren na jubilarnom 10. festivalu, kada je bilo 20 predstava. Kako Festival ne bi upao u rutinu te kako bi se pokušala dobiti nepredvidljivost ocjenjivačkih odluka, peteročlani žiri više ne čine samo kazališni kritičari, što je bila praksa proteklih deset godina, već su im se prvi put pridružili i glumci, a u budućnosti će tu biti i dramaturzi, redatelji i

Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu: Peter Lund, *Vještica Hillary ide u operu*, red. Ivan Leo Lemo

drugi kazalištarci. Također, svake će se godine mijenjati i domaći izbornici pa će tako već sljedeće godine selektor biti kazališni kritičar Igor Ružić. Izbornica domaćeg programa 11. Naj, naj, naj festivala bila je teatrologinja i profesorica na Filozofskom fakultetu Mira Muhoberac, koja je u oštroj konkurenciji izabrala 13 predstava. Festival je otvorila predstava *Družba Pere Kvržice* u režiji jednog od najdarovitijih hrvatskih redatelja, podjednako uspješnog u kazalištu za djecu kao i za odrasle – Olivera Frljića – i izvedbi GK-a Žar ptica. Redatelj koji je već etabliran i u regiji osvojio je publiku spomenutoga teatra i scenskim projektom *Strah u Ulici lipa*, a to je nastavio i s inscenacijom poznatog romana za djecu Mate Lovraka. Dinamika izvedbe i glumačka vještina donijela je predstavi nagradu za najbolju zajedničku igru.

No predstava koja je apsolutno osvojila žiri bila je *Vještica Hillary ide u operu* u režiji Ivana Lea Leme i izvedbi HNK-a Zagreb te je zato i dobila nagradu za najbolju predstavu u cjelini. Zgodnu i poučnu pripovijest o operi ispričale su odlična Dora Lipovčan (nagrada za najbolju žensku ulogu) i šarmantna operna pjevačica Marija Kuhar-Šoša. Činjenica da je predstava producirana u središnjem nacionalnom kazalištu, koje se, nažalost, u načelu ne bavi teatrom za djecu, daje još veći značaj toj nagradi.

Apsolutno je ugodno iznenadila predstava *Veli Jože* Gradskoga kazališta Trešnja u režiji Zorana Mužića, koji je osvojio nagradu za najbolju režiju. Nadalje, nagrada za najboljeg glumca Festivala pripala je Radovanu Ruždjaku, koji je sjajno tumačio ulogu Kamaglenga Civette u toj istoj predstavi.

U okviru svog tematskog bavljenja Drugim i Drukčijim Zagrebačko kazalište mladih produciralo je predstavu *Ružno pače* po Andersenovoj bajci, koju je pitko dramatisirao mladi i vrlo uspješni dramatičar Ivor Martinić, a režirao Robert Waltl. Duhovita inačica slavnog predloška donijela je umjetničkoj ekipi predstave i festivalske nagrade, i to Mitji Vrhovniku Smrekaru za najbolju glazbu te Nataliji Manojlović za

Art Community Organization (A.C.O.), Okinawa, Japan: Megumi Tomita, *Teru Teru*, red. Megumi Tomita

najbolju koreografiju. Kvalitetom se izdvojio i odličan autorski projekt *Ana i Mia* Anice Tomić i Jelene Kovačić Kazališta Mala scena iz Zagreba, koji se potresno bavi anoreksijom i bulimijom. Točne, prostudirane uloge tumačile su Nika Mišković (nagrada za najbolja glumicu) i Mia Biondić, koja je nagrađena za niz sporednih ženskih uloga. Nagrada za najbolju sporednu mušku ulogu pripala je Ivici Lučiću za dirljivu ulogu staroga i onemoćalog Zeca u predstavi *Ježeva kućica*, koju je izvelo Dječje kazalište Branka Mihaljevića iz Osijeka.

Iako su nagrade otišle u domaća kazališta, međunarodni program nije razočarao, posebice japanska predstava *Teru teru* u režiji Megumija Tomite te, u estetskom smislu, *Ivica i Marica* u režiji Roberta Waltla nastala u koprodukciji mariborskog SNG-a i Mini teatra iz Ljubljane.

Festival ispunjenih želja

I dok su ostali festivali u regiji punili program s manjim scenskim projektima, FSK koncentrirao se na pet velikih kazališnih predstava kakve publika definitivno nema prigodu vidjeti u okviru bilo kojeg drugog hrvatskog festivala

piše: **Helena Braut**

Recesija je pogodila i Festival svjetskog kazališta: proračunska sredstva namijenjena toj manifestaciji već su prošle godine smanjena, a negativan trend se, nažalost, nastavio i ove. Tako je deveto izdanje Festivala na pozornicama Zagrebačkog kazališta mladih, Hrvatskog narodnog kazališta i u GDK-a Gavella iznjedrilo samo pet predstava, i to uz svesrdnu pomoć Austrijskog kulturnog foruma i Veleposlanstva Kraljevine Nizozemske. Umjetnička ravnateljica Festivala, Dubravka Vrgoč – drugi dio ravnateljskog tandema čini redatelj i dramaturg Ivica Buljan – ustvrdila je u jednom razgovoru za novine, recimo to parafrazirano – *manje je više*. I dok su ostali festivali u regiji punili program s manjim scenskim projektima, duodramama i jeftinijim monodramama, FSK koncentrirao se – slijedeći svoju staru politiku predstavljanja jakih autorskih imena, majstora i njihovih učenika – na pet velikih kazališnih predstava kakve publika definitivno nema prigodu vidjeti u okviru bilo kojeg drugog hrvatskog festivala.

To se u prvom redu odnosi na velike i skupe produkcije, drastične i šokantne obrade klasičnih predložaka, vrlo osobne umjetničke poetike, originalna dramaturška rješenja, suvremene teme koje nas se tiču *sada i ovdje*. Odnosno, u prvom redu na berlinskoga redatelja Thomasa Ostermeiera, koji je, gostujući treći put u Zagrebu (pokazao je svoje viđenje Ibsenove *Nore* i Shakespeareova *Hamleta*), pokazao radikalnu, drukčiju, niti jednom inhibicijom ograničenu interpretaciju Shakespeareova *Othella*. Glavni je pomak koji je Ostermeier slijedio u svom uprizorenju fokusiranje na psihološki složeni odnos Othella i Jaga, kao i nešto drukčije postavljanje lika Desdemone, dok je cijela predstava upakirana u poetiku performansa i fizičkog teatra, a u estetkom smislu često je podsjećala na atraktivan videospot.

Na Festival je ponovno došao i renomirani flamanski umjetnik Jan Fabre s predstavom *Prometej, krajolik II*, čudesnom

reinterpertacijom mita o Prometeju, heroju koji je, narugavši se ljutim bogovima, donio ljudima vatru. Redatelj, koreograf i scenograf svjetske reputacije te autor teksta, Jan Fabre, u Zagrebu je stari gost, apsolutni prijatelj Festivala, koji je već pokazao radove ostvarene u suradnji sa svojom partnericom i muzom Ivanom Jozić: *Anđeo smrti* i *Another Sleepy Dusty Delta Day*.

Posebna je vrijednost FSK-a dovođenje novih redatelja i poetika pa je tako prvi put u Hrvatskoj gostovao nizozemski redatelj Ivo van Hove, nezaobilazna umjetnička osobnost europskog novog teatra, i to s predstavom *Premijera* u izvedbi Toneelgroep iz Amsterdama.

U raskošnoj produkciji, uz upotrebu videa, redatelj je, krenuvši od scenarija istoimenog filma Johna Cassavetes, prikazao nemilosrdnost glumačkog života. U središtu je pozornosti glumica srednjih godina koja se sve više boji svoga starenja i mogućnosti da bude zaboravljena. U predstavi je briljirala glumica Elsie de Brauw upravo maestralno tumačeći Myrtle.

Schaubühne am Lehniner Platz, Berlin, Njemačka: William Shakespeare, *Othello*, red. Thomas Ostermeier

Burgtheater, Beč, Austrija: Oscar Wilde, *Dorian Gray*, red. Bastian Kraft

Osobita poslastica stigla je iz bečkog Burgtheatra, a riječ je predstavi *Dorian Gray* u režiji nove nade njemačkog kazališta, Bastiana Krafta. Uz pomoć niza monitora redatelj je i dramaturški razbio poznati predložak Oscara Wildea i viktorijanski roman o zadržavanju mladosti pretvorio u analizu o starenju duše i tijela, ali i o društvenim odnosima i običajima zaokupljenima potrebom za diktatom tjelesnog izgleda.

Svojevrsni pozitivni šok bila je i predstava *Gardenija* belgijskog koreografa i redatelja Alaina Platela i Franka van Laecka, koja je progovorila o barcelonskom kabareu koji je doživio svoju posljednju izvedbu. Ostarjele zvijezde i transvestiti oprostili su se s kazalištem imitirajući Marlene Dietrich, Dalidu, Lizu Minelli. Nastala u produkciji Les Ballets C de la B iz Ghenta 2010. godine, ta predstava nezaustavljivo putuje po svijetu. Ukratko, i ove je godine FSK ispunio kazališne želje i potvrdio očekivanja.

Frljićev scenski dragulj

U predstavi Mrzim istinu pisca i redatelja Olivera Frljića virtuozno se miješaju razotkrivanje autobiografije i scenske iluzije, dubine individualizma i pritisak prijelomnih društvenih i ratnih zbivanja

piše: **Tomislav Kurelec**

Niz su godina Gavelline večeri, bez obzira na različitost ukusa izbornika i načina odabira predstava, najznačajniji festival za sagledavanje dometa hrvatskoga glumišta, a često i mjesto na kome se, zahvaljujući uglavnom vrlo dobro odabranim gostovanjima, može bar naslutiti kakvi su ti dometi kada se usporede s drugim (ponajprije susjednim) nacionalnim produkcijama. Zbog krize i manjka sredstava ovogodišnji nacionalni program bio je sveden na tek nešto iznad polovice uobičajenoga broja predstava, dok se gostovanje svelo na jednu izvedbu iz Beograda. U tim okvirima ovogodišnjem izborniku Tomislavu Zajecu nedvojbeno nije bilo lako napraviti reprezentativan i smislen program, iako se odlučio predstaviti najbolje, a istodobno i međusobno najrazličitije predstave, kako bi tako potvrdio raznolikost recentnoga trenutka hrvatskoga kazališta, u kojemu se pojavljuju zanimljive predstave potpuno različitih svjetonazora i stilova, nastale ne samo u Zagrebu nego i u drugim kazališnim centrima.

Jedina uporišna točka na koju se mogao djelomice osloniti bila je trideseta godišnjica smrti Miroslava Krleže pa je tako svečano zatvaranje Festivala izvedbom *Gospode Glembajevih* beogradskog Ateljea 212 u režiji Jagoša Markovića bio potpuno opravdan izbor jedinog gostovanja kako zbog izvedbe hrvatskoga klasika tako i zbog iznimnog zanimanja gledatelja, koji bi (da su mogli) dupkom ispunili gledalište bar nekoliko puta. Ipak, čini se da su zagrebačke reakcije na tu nedvojbeno zanimljivu i vrlo dobru predstavu bile nešto manje euforično pozitivne od odjeka njezine beogradske premijere pa se usporedbe s također (ali ipak u nešto manjoj mjeri) pozitivno ocijenjenom predstavom istog komada zagrebačkog HNK-a u režiji Slovenca Vita Taufera nisu kretale toliko prema eventualnim razlikama u vrijednostima nego u interpretaciji

Krležina teksta. Pokazalo se tako da čitanja našeg velikana koja donose autori iz drugih sredina mogu biti zanimljiva i inspirativna, a i da ta Krležina drama funkcionira i onda kada se izmjesti iz vremena u kojem se zbiva radnja teksta. Međutim, taj pomak ipak ne donosi neke veće nove vrijednosti pa se čini da je više zanimljivih novih zamisli bilo u *Ledi* osječkog HNK-a, u kojoj je redatelj Ivan Leo Lemo snažno naglasio element karnevalske igre. No ta predstava nije pružila onaj doživljaj o kojem se govorilo nakon njezine premijere, vjerojatno zato jer je to bila prva, još neuigrana izvedba nakon ljetne pauze, a kako se sličan dojam mogao steći i nakon riječkog *Života lude* Ryunosukea Akutagawe u režiji Gruzijca Davida Doiashvilija, nameće se pitanje je li pomicanje Gavellinih večeri u raniji termin sretna odluka, jer bi u uobičajenom, nekoliko tjedana kasnijem terminu predstave vjerojatno bile uigranije i

Gradsko dramsko kazalište Gavella, Zagreb: Elvis Bošnjak, *Nosi nas rijeka*, red. Krešimir Dolenčić

Teatar &TD, Zagreb: Oliver Frljić, *Mrzim istinu*, red. Oliver Frljić

tako pokazivale svoje prave domete.

Upravo kao kontrast takvim predstavama posebno se istakla uigranost vrsnog Gavellina ansambla u preciznoj Dolenčićevoj režiji *Nosi nas rijeka*, regionalno obojene suvremene realistične drame Elvise Bošnjaka. Ipak, snažnije su gledatelja uzdrmale naglašenije modernistička interpretacija Gogoljeva *Revizora* u režiji još jednog Slovenca, Jerneja Lorencija, a pogotovo buka i bijes Ferčecove adaptacije Euripidova *Kiklopa* redatelja Ivice Buljana. Međutim, nasuprot tim predstavama, koje su publiku zasipale šokovima stilskih prenatlašenosti, mnogo suzdržanija, ali znatno dublja i kompleksnija predstava, *Mrzim istinu* pisca i redatelja Olivera Frljića, u kojoj se virtuozno miješaju razotkrivanje autobiografije i scenske iluzije, dubine individualizma i pritisak prijelomnih društvenih i ratnih zbivanja, ostavila je najdublji dojam i najveću slojevitost značenja u pravom scenskom dragulju te tako potpuno zasluženo pobijedila na ovom, unatoč problemima, značajnom Festivalu.

Tanak program

Publika je ove godine vidjela tek jedan lutkarski biser, Palčicu Starog kazališta Karola Spišaka iz slovačke Nitre. Stopljenost lutkara s ručnim lutkama omogućila je nevjerojatno sugestivan, topao i zavodljiv scenski život predstave

Posljednjih godina PIF prolazi kroz kreativnu i organizacijsku krizu, što je kulminiralo na ovogodišnjem 44. izdanju u nizu nelogičnosti, poput pomicanja termina Festivala i dva otvaranja, te u brojnim tehničkim problemima i otkazivanjima predstava, rezultat čega je bio nikad lošiji program.

Publika je ove godine vidjela tek jedan lutkarski biser, *Palčicu Starog kazališta Karola Spišaka iz slovačke Nitre*. Redatelj Ivan Martinka te Lucia Korená, Katarína Petrusová i Rudo Kratochvil preciznim i mekim pokretima animirali su Andersenove junake, ali i cijeli prostor, oživljavajući kulise, lišće i drveće, elegantno ih pretačući u životinjski svijet. Stopljenost lutkara s ručnim lutkama omogućila je nevjerojatno sugestivan, topao i zavodljiv scenski život

predstave. Drukčiji put osvajanja gledatelja odabralo je Kazalište lutaka Ljubljana s kreativnom, duhovitom i razigranom predstavom *Četiri bremenska svirača* u režiji Matije Solcea. Naslovni su likovi svirači u starom verglu u koji uvode publiku te pred njom iz uporabnih predmeta grade priču i junake, usput provodeći duhovitu dvostruku animaciju – lutaka i zvuka koji iz onomatopeje prelazi u suzvučje i pjesmu. U gornji dom ovogodišnjeg PIF-a smještamo i Državno lutkarsko kazalište iz Vidina s bajkom *Ribar i zlatna ribica* izvedenom u tehnici crnog teatra, u kojoj su nešto ekspresivnijom animacijom suočili ribarovu otužnu stvarnost s razigranim trenucima u društvu zlatne ribice.

U isključivo sadržajnom kontekstu lutka je upotrijebljena u predstavama *In Retrospect* Kazališta La MaMa i u predstavi izvedenoj sklopu Talentskopa, *Putovanja* francuskog Kazališta Entrouvert iz Apta. Njujorški lutkari bili su loš izbor za službeno otvaranje PIF-a, posebice jer su lutke u predstavi bile statisti zadržani tek na sadržajnom sloju. U izvedbenom aspektu one su bile mrtvi materijali koji su uglavnom letjeli zrakom, skakali i vukli se po podu, poprilično smetajući oku zaljubljenom u čaroliju lutke. U

piše:
Igor Tretinjak

Putovanjima je Elise Vigneron povela gledatelje na životni put kroz mansije. U predstavi su se pojavili razni oblici lutke, od razigrane i nespretne animacije nogama preko ograničenijeg, ali kontroliranijeg pokreta male ručne lutke do krute drvene ploče, čiji je jedini mogući pokret – pad. Tu fizičku degradaciju, kao simbol starenja, zaokružilo je simbolično drvo života uz rezime oblikovan u suzama.

Ponajveće razočaranje PIF-a bio je *James Blond* poznatog češkog Kazališta Alfa iz Plzeňa, produkcijski vrlo zahtjevan i ušminkan, no neuspio pokušaj stvaranja parodije na slavnog tajnog agenta, ispunjen dijalozima čija je statičnost gotovo u potpunosti progutala lutkarski sloj.

Staré divadlo Karola Spišaka, Nitra, Slovačka: Hans Christian Andersen, *Palčica (Palculienka)*, red. Ivan Martinka

Hans Christian Andersen, *Mala sirena*, red. Katarina Arbanas i Giulio Settimo (završni ispit Katarine Arbanas na Umjetničkoj akademiji u Osijeku)

Što se tiče hrvatskoga lutkarstva, ZKL se predstavio redateljski vrlo korektnom (Zvonko Festini), no lutkarski i izvedbeno neuvjerljivom *Pričom o konju*, GKL Rijeka predstavom o slavnom dječaku-letaču *Petar Pan zgubidan* u režiji Zlatka Svibena, a GKL Split predstavom o sreći, *Bajka o raspjevanom stablu* u režiji Slavča Malenova. U program je u posljednji čas uvrštena predstava *Blago* Tvornice lutaka, poetičan susret kazališta sjena i glume kroz susret dušice i soboslikara.

I ove godine na PIF-u su se uspješno predstavili friško diplomirani osječki lutkari. Katarina Arbanas i Giulio Settimo u *Maloj sireni* prostor igre vrlo su zgodno smjestili u akvarij, a potonji se s Peđom Tonkovićem predstavio i predstavom *Najbolji prijatelj. Postolar i vrag* Ivana Čačića bio je dramaturški i režijski vrlo promišljen, dok su *Grumbelijeve kronike* Siniše Novkovića bile izuzetno zabavne. Svi diplomanti predstavili su se uvjerljivom animacijom te izvedbenom svestranošću.

Zaključno, pred organizatorima je PIF-a puno posla: morat će doći do korjenitih promjena žele li isplivati iz kala u koji Festival tone i vratiti se na staze nekadašnje slave.

Pomak prema stvarnosti

Izgleda da se događa sitan ali bitan pomak prema kazalištu za djecu koje proizlazi iz stvarnosti, a pri tome može biti riječi o reinterpetaciji poznate bajke s ironijskim odmakom ili o novoj priči što je pričaju uglavnom mladi autori

piše: **Tatjana Sandalj**

Upotrazi za čudovištima i Mala djeca, veliki ljudi našli su *Malog dinosaura*, koji je s *Pinokijem* i *Snjeguljicom* palio *Kresivo* da bi se zagrijali *Dječak Ivek* i *pas Cvilek*. I sve to dok su *Ivica* i *Marica* pričali *Bajku o raspjevanom stablu*, vuk tražio *Ovcu* za cijeli život, a *Trnoružica* navlačila *Sablasni šešir*. Mami nije preostalo ništa drugo nego da postane zmaj.

Sve navedeno dogodilo se u programu 16. Revije lutkarskih kazališta u Rijeci, u samo devet dana, u dva riječka kazališna prostora, za oko šest i pol tisuća posjetitelja. Recesiji unatoč, organizatori iz Gradskog kazališta lutaka Rijeka zadržali su opseg programa, a i publike je bilo podjednako kao ranijih godina. Ističemo to jer se cijela priča organizira sa skromnih 190 tisuća proračunskih kuna (170 je tisuća od Grada

Dječja i lutkarska scena HNK-a u Varaždinu i Kazališna družina Pinklec, Čakovec: Đuro Vilović / Jelena Kovačić, *Dječak Ivek i pas Cvilek*, red. Anica Tomić

Rijeke) pa je prihod od ulaznica bitna stavka u budžetu manifestacije. Kako novca nema puno, tako su i inozemna ansambla bila samo tri, a deset ansambala stiglo je iz svih krajeva Hrvatske i pokazalo, s obzirom na to da je lutkarskih i igranih predstava bilo podjednako, presjek svega što se u hrvatskom kazalištu za djecu događa.

A izgleda da se događa sitan ali bitan pomak prema kazalištu za djecu koje proizlazi iz stvarnosti: pritom može biti riječi o reinterpetaciji poznate bajke s ironijskim odmakom ili o novoj priči što je pričaju uglavnom mladi autori. Pamtit ćemo *Malu djecu, velike ljude* Dječjeg kazališta Dubrava iz Zagreba i razmišljati o tome kako bi mogla izgledati nastava iz povijesti koja nikome ne bi bila dosadna. Ali prije svega predstavu *Dječak Ivek i pas Cvilek* Dječje i lutkarske scene HNK-a

u Varaždinu i Kazališne družine Pinklec iz Čakovca. Glavni su junaci djeca iz doma za napuštenu djecu, a tema stvarna da stvarnija ne može biti, i potisnuta na marginu margine kolektivne socijalne svijesti i savjesti. Često govorimo o senzibiliziranju javnosti, znači odraslih, ali i onih koji će tek odrasti, na probleme raznih socijalno ugroženih skupina. Redateljica Anica Tomić, dramaturginja Jelena Kovačić i peteročlana glumačka ekipa pokazali su kako se to može činiti već od najranije dobi, duhovito, razigrano i s pravom mjerom svih emocija.

Kad smo već kod tema o kojima se ne govori, zaključit ćemo predstavom s kojom je 16. Revija u Rijeci počela – *Oni koje nosim sa sobom*. Compagnie du coin qui tourne iz Strasbourga, nakon niza rehabilitacijskih radionica s imigrantima, napravila je predstavu posvećenu svim emigrantima ovoga svijeta. Tijekom pedesetak minuta, bez riječi, pričaju priču o ocu koji bježi preko mora da bi počeo život ispočetka u nepoznatom i najvećim dijelom neprijateljskom okruženju. Rigidnost aktualne francuske politike prema imigrantima prepoznajemo u satu koji ubrzano prikazuje dugo čekanje na dokumente i predimenzioniranom pečatu koji mu napokon odobrava ulazak u zemlju. Priča je izuzetno stvarna, izuzetno tužna, ali ispričana s puno humora, a istaknut ću scenski citat Chaplinovih *Modernih vremena*, u kojem junak ne zateže vijke nego u beskraj slaže – hamburgere.

Cie du Coin Qui Tourne, Strasbourg, Francuska, *Oni koje nosim sa sobom* (*Ce(ux) que j'emporte avec moi*), red. Michel Prica

U okviru 16. Revije lutkarskih kazališta u Rijeci održan je poduži okrugli stol na temu *Kuda ide hrvatsko lutkarstvo?* Pokazalo se da bitnih odgovora nema, a osnovno pitanje otvara niz potpitanja. Jedno je od važnijih: kako omogućiti mladim glumcima-lutkarima koji završavaju Umjetničku akademiju u Osijeku ozbiljne angažmane u ansamblima, kada gradska lutkarska kazališta ne mogu otvoriti niti jedno novo radno mjesto? Ali tu već prestaje kazalište i počinje kulturna politika.

Slatke muke

Uvjerljivo predstavivši nas same, takve kakvi jesmo u svoj svojoj običnosti i svakodnevnosti, svoje su prve Zlatne Arene osvojili Mirela Brekalo Popović i Draško Zidar

Na 58. Festivalu igranog filma u Puli prikazan je, kako se razgovorno kaže, mali milijun filmova. Točnije, stotinu i sedamdeset šest. Uz središnji i nedvojbeno najzanimljiviji natjecateljski program nacionalnog filma, u kojemu je sudjelovalo deset hrvatskih ostvarenja, posjetitelj Festivala imao je prigodu, štoviše poteškoću tzv. *slatkih muka*, birati u obilnoj ponudi filmova svih duljina i rodova, od svježih međunarodnih uspješnica inozemnih redatelja do hrvatskog kratkog filma, mahom iz radionica studenata filmske režije, razvrstanih u Nacionalni program – sekciju manjinskih koprodukcija, međunarodne programe *Europolis* i *Meridijani*, program *Puladok* (dokumentarni filmovi), Program hrvatskog kratkog igranog filma, retrospektivu Jamesa Ivoryja (koji je bio i glavni inozemni gost Festivala) i program za djecu *Pulica*. Ukratko, nije teško ustvrditi da samo popratni program Pule količinom, kakvoćom i raznovrsnošću pokriva veće područje no što to u svojim glavnim programima čine ostali najveći i najglasovitiji filmski festivali u Hrvatskoj. Prije nego što se osvrnemo na dobitnike nagrada za najbolja glumačka ostvarenja, spomenimo još kako je festivalskim projekcijama na pulskim lokacijama prisustvovalo čak 73 610 gledatelja!

A sada – glumci. Tri od četiri *Zlatne Arene* za glumu ocjenjivački je sud Nacionalnog programa – činili su ga filmski kritičar i redatelj Živorad Tomić, scenograf i redatelj Vladimir Tadej, glumica Nataša Janjić, redatelj Goran Dević i ravnatelj filmske fotografije Stanko Herceg – dodijelio tumačima uloga u najnagrađenijem (*Velika zlatna Arena* za najbolji film te još pet *Zlatnih Arena* i *Oktavijan* Društva hrvatskih filmskih kritičara) i jednom od i neslužbeno najhvaljenijih filmova 58. Pule, humornoj drami *Kotlovina* Tomislava Radića. Naizgled jednostavna obiteljska priča, svojevrсна ansambl-drama

piše:
Janko Heidl

o jednopodnevnom okupljanju šire, moguće tipične hrvatske obitelji, u vikendici u prirodi, osmišljena je i izvedena kao obična, životno uvjerljiva zgoda gotovo banalno realistična u svojoj trivijalnosti, u čijim će se likovima i situacijama mnogi gledatelji bez teškoća prepoznati. Spomenuta trivijalnost i banalnost ne odnose se, dakako, na rezultate nego na vrstu svakodnevice koju je autor namjerio umjetnički obraditi. U skladu s time, u stilu *glume bez glume* kreirana su i glumačka ostvarenja čiji je glavni cilj bio dočarati najobičnije i najprepoznatljivije osobe iz naše blizine, posve *nevažne* likove kao što su, kako bi se moglo opisati, stric po tetki, susjed iz zgrade ili lice iz dućana, a čija se važnost i zanimljivost sastoji upravo u tomu da su stvarni, obični ljudi, koji, kako znaju i umiju,

žive svoje obične živote. U tim se nezapaženim ljudima i životima nalazi obilje psihološki i dramski podatnoga *štofa*, samo je potrebno posvetiti im pažnju i njima se pozabaviti. Uvjerljivo predstavivši nas same, takve kakvi jesmo u svoj svojoj običnosti i svakodnevnosti, svoje su prve *Zlatne Arene*, za glavnu žensku i za glavnu mušku ulogu, osvojili malne kino-debitanti srednje dobi, Mirela Brekalo Popović, kojoj je ovo prva velika/glavna uloga u cjelovečernjem kino-filmu, i Draško Zidar, često epizodist, no kojemu je ovo tek druga veća uloga u cjelovečernjem kino-filmu (prva bijaše u također Radićevu *Holdingu*). Za iznimno zabavan, nenametljivo komično izgrađen lik djeda svoju je prvu *Zlatnu Arenu* osvojio veteran Boris Buzančić.

I naposljetku, *Zlatna Arena* za sporednu žensku ulogu dodijeljena je Ivi Mihalić za slojevit i upečatljiv portret jedne od dviju sestara koje tijekom kratkog posjeta otuđenom ocu doživljavaju ozbiljna psihička previranja u iznimnoj, fino stiliziranoj drami *Ćaća* Dalibora Matanića.

Mirela Brekalo Popović, *Kotlovina*

Draško Zidar, *Kotlovina*

Iva Mihalić, *Ćaća*

Boris Buzančić, *Kotlovina*

Stvaralačka simbioza

Iva Mihalić glumica je začudnih transformacijskih mogućnosti koja se, gotovo bez ikakvih maskersko-kostimografskih pomagala, u svakom filmu doima gotovo drugom osobom te je na prvi pogled uistinu teško prepoznati da je riječ o istom biću

piše: **Janko Heidl**

Iako je uvide u djelo mladih snaga svih profila hrvatskog filma moguće steći u više prigoda, Dani hrvatskog filma, kroz izbornički filter provučena smotra svega što se u nas snimilo u posljednjih dvanaest mjeseci, a koja je i ove godine održana u zagrebačkom Studentskom centru i obilježila dvadesetu obljetnicu postojanja, po prirodi su stvari događaj na kojem se takav pregled čini najpotpunijim.

Između ostaloga, dakako, DHF nude i uvid u pretežno mlade glumačke snage, često studente glume, koji vlastite mogućnosti i sposobnosti snalaženja pred kamerom iskušavaju u radovima svojih kolega. Kako je na polju kratkoga filma, najčešće djela (naj)mlađih autorskih generacija, u posljednjih nekoliko godina osobito zamjetna visoka razina kakvoće, zrelosti i izvedbene spretnosti u svim odsječcima, tako su, logično, u njima visokovrijedne i glumačke izvedbe koje se ne doimaju kao djela onih koji tek uče nego često kao djela onih koji znaju.

Igrani je program 20. DHF-a ponudio sedamnaest filmova – gotovo dvostruko manje u odnosu na prošlogodišnjih tridesetišest – a jedna je od

DHF-u smo je gledali u tri odlične interpretacije – u *Bitchvilleu* Ivana Livakovića, *Ustaj, Miro!* Petra Oreškovića i *Zimici* Hane Jušić) doima gotovo drugom osobom te je na prvi pogled uistinu teško prepoznati da je riječ o istom biću. Vrsnost njezina glumačkoga izraza prepoznata je i nagrađena nešto kasnije, na Festivalu igranog filma u Puli.

Kao zanimljiviji trend, ako se to tako može okarakterizirati, mogla bi se istaknuti činjenica da su u dva filma – malen, ali nipošto zanemariv broj u odnosu na ukupnu količinu konkurentskih naslova – kao suscenaristi potpisani i tumači glavnih uloga. To sugerira da su ostvarenja *Imaš ti neku priču?* Daria Juričana s Ivanom Krizmanić i Bojanom Navojcem kao protagonistima te *Noć za dvoje* Filipa Mojzeša s Ivanom Roščić i Goranom Bogdanom dobrim dijelom izgrađena u tijesnoj stvaralačkoj simbiozi onih ispred i onih iza kamere. Glumcima je, dakle, ukazano bitno veće povjerenje od uobičajenoga, odnosno u samom im je startu omogućeno da pronađu optimalnu točku sljublivanja lika i svoje glumačke osobnosti. Rezultat je toga kvaliteta i osobiti šarm.

Na DHF-u se dodjeljuje samo jedna glumačka nagrada. Prosudbeno tijelo, koje su činili urednica t-portala i filmska novinarka Alemka

Velika nagrada za najbolji film DHF-a (Grand Prix): *I onda vidim Tanju*, red. Juraj Lerotić

posljedica *sažimanja* da u njemu nije bilo toliko glumaca kao prethodne godine, osobito ne onih čije bismo interpretacije pratili u više filmova.

Jedino Talijino dijete koje smo ove godine imali prigodu vidjeti u više filmova bila je Iva Mihalić, glumica začudnih transformacijskih mogućnosti koja se, gotovo bez ikakvih maskersko-kostimografskih pomagala, u svakom filmu (na

Pametnice, red. Hana Jušić i Sonja Tarokić

Zimica, red. Hana Jušić

Lisinski, filmski redatelj i snimatelj Radislav Jovanov Gonzo te književnik, novinar i scenarist Ante Tomić, najboljom je opravdano proglasilo srbijansku glumicu Marinu Vodeničar za složenu, nenametljivo i neodoljivo šarmantnu ulogu u filmu *Pametnice* Hane Jušić i Sonje Tarokić, nastalom pod produkcijskim okriljem bosanskohercegovačkog Talent Campusa Sarajevo film festivala.

Od Glumice Glumcima

Jedini kriterij koji me od početka do kraja zanimao bio je prisutnost Glumca na sceni. Sretna sam, jer su hrvatska kazališta diljem Hrvatske pokazala kako imaju Glumce među svim generacijama

Zdenka Buljan, dopredsjednica Festivalnog odbora, Zlatko Vitez, domaćin Festivala, Zrinka Cvitešić, izbornica Festivala, Mira Perić-Kraljik i Vera Zima, članice ocjenjivačkog suda, na otvaranju Festivala

Poštovani kolege i štovatelji hrvatske kazališne umjetnosti,

riječ Glumac u ovom će mom skromnom selektorskom objašnjenju uvijek pisati velikim slovom. I to neće biti štamparska greška. Jer kazališna predstava može postojati bez režisera, bez kostima, bez scenografije, bez glazbe, bez svjetala. Ono bez čega je nema je Glumac. Jer, mišljenja sam kako se Glumcem postaje. Iz dana u dan. I kako se nitko ne rađa kao Glumac. I najveće *jer* – jer iznimno cijenim hrvatske Glumce. Glumce nikada nisam dijelila na dobre i loše. Samo na Glumce, odnosno one koji su to postali i one koji to još nisu postali. Možda nikada niti neće...

Posljednjih godinu dana zbog poslovnih obaveza izbivala sam iz hrvatskih kazališta, iz svih osim iz svog matičnog. Usljed toga stvorio mi se određeni odmak i oblikovala objektivnost pa mi je bilo lakše stvoriti kriterije za odabir predstava, kriterije koji neće biti tipično hrvatski. Koji su, znamo. Jedini kriterij koji me od početka do kraja zanimao bio je prisutnost Glumca na sceni. Prisutnost Glumca nasuprot Glumca, Glumca bez režisera, Glumca u lošoj predstavi, Glumca u odličnoj predstavi, Glumca samog na sceni ili pak u najrjeđoj varijanti – čitavog ansambla Glumaca!

Sretna sam jer su hrvatska kazališta diljem Hrvatske pokazala kako imaju Glumce u svim navedenim primjerima. Među svim generacijama. Ne želim navoditi koje sam predstave odabrala po kojem od navedenih primjera. Jer nisam birala predstave, nego Glumce. A kazališna publika u Hrvatskoj ionako je više nego sposobna te stvari otkriti sama. Pa to ostavljam njoj.

Ono što želim to je, bez posebnog reda, ispisati imena Glumaca i ansambala kroz koje sam

imala čast i priliku vidjeti i osjetiti ono čemu i sama težim i što tražim u svom Glumačkom pozivu: Osjećaj za istinu, instinkte, razumijevanje ljudske stvarnosti, prošlosti i sadašnjosti... I ono najvažnije – sposobnost Glumca da sve to donese na scenu i na sceni čini samo jedno – BUDE.

Zahvaljujem se HDDU-u na ukazanoj časti i povjerenju i nadam se da će sljedeće godine biti više sredstava pa i više predstava koje će se moći uvrstiti u Festival. Ispričavam se svim kolegama koji su željeli ili mislili da su trebali biti dio ovogodišnjeg Festivala Glumca.

A kolegama Glumcima: Siniši Popoviću, ansamblu predstave *Tartuffe*, Glumicama predstave *Ana i Mia*, Reneu Medvešku, Nataši Janjić, Glumcima predstave *Nitko, nitko, ali nitko nikad nije tako igrao Fausta*, ansamblu predstave *Breza*, Jagodi Kralj Novak, Adamu Končiću, ansamblu predstave *39 stepenica*, ansamblu predstave *Amateri*, Glumicama predstave *Sluškinje*, Dušanu Bućanu, Hrvoju Kečkešu, Vedranu Mlikoti i Mireli Brekalo Popović, na besplatnim lekcijama i uzbuđenjima koje su mi dali,

veliko Hvala!

Od Glumice Glumcima,

Zrinka Cvitešić

Zrinka Cvitešić i Zlatko Vitez, izbornica i domaćin Festivala, u vožnji Županjom

Kad glumci drže ključeve grada

Osamnaesti Festival glumca još je jednom potvrdio prijateljstvo glumaca i njihove publike u Vukovarsko-srijemskoj županiji, prijateljstvo koje je već postalo tradicija

Domaćin Festivala Zlatko Vitez, gradonačelnik Županje Davor Miličević i voditeljica programa otvaranja, glumica Tatjana Bertok-Zupković

Tri zaprege koje su obišle središte Županje zaustavljajući se na frekventnijim mjestima kako bi dobošar mogao podsjetiti Županjce da upravo te večeri u njihovu gradu počinje osamnaesti Festival glumca bile su vrlo lijep uvod u svečanost otvaranja, koja je nedugo potom slijedila u dvorani Mladost. Uoči same svečanosti, u predvorju dvorane otvorena je izložba fotografija *Glumački parovi na Festivalu glumca* vinkovačkog fotoreportera i fotografskog kroničara Festivala glumca Dražena Bote. *Punoljetno* izdanje jedinog hrvatskog kazališnog festivala u čijem je središtu glumac održano je u Vinkovcima, Vukovaru, Iloku i Županji. Svečanost otvaranja, koju je vodila dugogodišnja domaćica te ceremonije, glumica Tatjana Bertok-Zupković, zahvaljujući kratkim i sadržajnim govorima govornika i simpatičnim dosjetcama Zlatka Viteza, protekla je u *jednom dahu*.

Na otvaranju je posebno naglašeno da unatoč recesiji nije okrnuta umjetnička veličina Festivala te da su glumac i njegovo stvaralaštvo nit koja određuje njegovu posebnost i prestiž u obilju kazališnih festivala u Hrvatskoj. Davor Miličević, gradonačelnik Županje, ovogodišnjeg grada domaćina, poželio je dobrodošlicu glumcima i svim gostima te na deset dana *ključeve grada* prepustio domaćinu Festivala, Zlatku Vitezu, kojemu je osamnaesto izdanje Festivala bio dobar povod za kratak pogled unatrag i podsjećanje na prve Festivale, održavane u Vinkovcima i Županji, dok je u Županji još bila na snazi opća opasnost zbog učestalih srpskih topničkih napada iz susjedne Bosne i Hercegovine. „Bez Festivala glumca danas je nezamisliva kazališna karta Hrvatske. Gotovo sva kazališta i glumci žele doći i dati svoj prilog hrvatskom kazalištu, sa srcem igrati predstave.“ – rekao je Vitez.

Dosad najmlađa festivalska izbornica, Zrinka Cvitešić, naglasila je kako je među šezdesetak prijavljenih birala predstave u kojima joj se činilo da se glumac jako dobro igra, sam sa sobom, s kolegama, predstavom i(li) publikom. U deset festivalskih dana posjetitelji su mogli vidjeti njezin izbor od dvadeset predstava. Joško Ševo, obraćajući se prisutnima kao predstavnik HDDU-a i član Festivalaskog odbora, uz ostalo je rekao: „Povijest Festivala je dramatična, a sve što se rađa u mukama mora izrasti u nešto veliko i snažno.“ Svojim osamnaestim izdanjem Festival je to još jednom potvrdio.

Župan Vukovarsko-srijemske županije, Božo Galić, zaželio je glumcima ugodan boravak u toj županiji rekavši kako se u tom dijelu *lijepa naše* voli gluma i publika prepoznaje kvaliteta glumačkog rada te da iz njega potječe velik broj glumaca. Festival je tijekom proteklih godina kontinuirano rastao i razvijao se te je Galić naglasio da je siguran kako će tako biti i u budućnosti. Ministar kulture, Jasen Mesić, obećao je dalju potporu Ministarstva Festivalu, ali i kazališnoj djelatnosti u Vukovarsko-srijemskoj županiji. „Festival glumca“, rekao je Mesić, „u sebi nosi duh kulture i otpora koji je hrvatski narod karakterizirao kroz brojna stoljeća.“

Nakon ceremonije otvaranja vlast su preuzeli – glumci. A ono što su oni pokazali idućih dana uz tisuće je posjetitelja pažljivo gledao i ocjenjivački sud, koji su činili Mira Perić-Kraljik, Joško Ševo i Vera Zima (predsjednica) i koji je imao nimalo laku zadaću izabrati najbolje glumačke kreacije. Glumci, maksimalno ozbiljni i odgovorni u pristupu poslu kada su na pozornici, sljedećih su dana mogli uživati u brojnim popratnim programima. U Županji je održan tradicionalni program

18. Festival glumca

Joško Ševo, član ocjenjivačkog suda ovogodišnjeg Festivala i Festivalaskog odbora

Jasen Mesić, ministar kulture Republike Hrvatske

Božo Galić, župan Vukovarsko-srijemske županije

Glumci pjesnici, na kojem su svoje stihove i prozu čitali Mirjana Sačer Bobanac, Enes Kišević, Lena Politeo, Andrija Tunjić, Antun Tudić, Luka Barešić, Dino Škare i Duško Zubalj, koji je i pratio kolege na klavijaturama. Brojna delegacija Festivala posjetila je i ove godine vojarnu Bosut.

Izvan radnog vremena glumci su se mogli opustiti na domjencima koje je organizator upriličio na Lamutovu salašu, u Lovачkoj kući Gaj (u kojoj je održan Dan domaćina), na tradicionalnom Glumačkom sijelu u Kunjevačkoj šumi, ali i na ove godine prvi put održanoj Glumačkoj ribičiji na Bajeru. Da sve ne ostane samo na *ribičkim pričama*, brojne fotografije svjedoče o dobrom ulovu i veselim trenucima, a neke od njih možete vidjeti i na stranicama *Hrvatskoga glumišta*. Uz raznolike suhomesnate delicije, kojih doista nije manjkalo na prepunim stolovima, zvijezda svakog izleta bio je nezaobilazan ljuti i dobro začinjeni čobanac. A uz njega se i *tekuća pitanja* lakše rješavaju u ritmu koji diktiraju neumorni tamburaši. Vrijeme je odlično poslužilo domaćine i njihove goste te je dodatno zagrijalo atmosferu, posebice u Kunjevačkoj šumi, gdje su nogometaši, ali i plesači i pjevači, dali sve od sebe. Najbolji nogometaši bili su ekipa Zagrebačkog kazališta mladih.

Deset dana prošlo je za tren i stigla je završna svečanost u dvorani Sladorane u Županji, na kojoj je voditelj, glumac Darko Milas, podsjetio da je tijekom proteklih osamnaest izdanja na Festivalu prikazano više od tristo predstava te je rekao da je i osamnaesti Festival još jednom potvrdio prijateljstvo glumaca i publike, koje je već postalo tradicija. *Ključevi grada* vraćeni su gradonačelniku Županje, Davoru Miličeviću, koji je zahvalio glumcima na dolasku i poželio im dobrodošlicu i dogodne.

Nakon dodjele priznanja i nagrada okupljenima se obratio Goran Grgić, predsjednik HDDU-a i Festivalaskog odbora, koji je zahvalio Županiji, Općini i Ministarstvu na potpori. Zahvalio je također i kazalištima, koja su za pokriće realnih, a neki i minimalnih troškova, pristala sudjelovati na Festivalu, publici na izuzetnoj podršci, žiriju na izdržljivosti, *vitezu slavonske ravnice* na viteški odrađenom poslu, tamburašima na profesionalizmu bez obzira na *mršave* glumačke narudžbe, a snašama na svemu učinjenom. Nakon ceremonije zatvaranja posjetitelji su mogli uživati u šokačkom mjuziklu *Bečarske vatre* u režiji Himze Nuhanovića i izvedbi županskog KUD-a Kristal.

za uspomenu na Festival glumca 2011.: Himzo Nuhanović, izvršni producent Festivala glumca, članice KUD-a Kristal iz Županje, glumac Tomislav Palinić – Čošo, Goran Grgić, predsjednik HDDU-a i Festivalaskog odbora, članovi ocjenjivačkog suda Míra Perić-Kraljik, Joško Ševo i Vera Zima, Marija Filipović, tajnica HDDU-a i izvršna producentica Festivala, nagradjeni Sven Šestak, Ljiljana Bogojević, Rene Medvešek i Pero Jurić te predstavnici gradova i Vukovarsko-srijemske županije, koji su im uručili nagrade

39 stepenica do trona

O cjenjivački sud 18. Festivala glumca u sastavu Mira Perić-Kraljik, Joško Ševo i Vera Zima (predsjednica) odlučio je o dobitnicima nagrada ovogodišnjeg Festivala. A nagrađeni su...

Nagrada Fabijan Šovagović za najbolje glumice

Nataša Janjić za ulogu Elmire u predstavi *Tartuffe* Jean-Baptistea Poquelina Molièrea u režiji Marca Sciacaluge i izvedbi GDK-a Gavella iz Zagreba

Nataša Janjić na zanimljiv, duhovit i moderan način uz mnoštvo neočekivanih rješenja oblikuje lik iz klasičnog repertoara sjajno se noseći sa zahtjevnom formom stiha i tom ulogom pokazuje suvremenost Molièreova teksta.

Ljiljana Bogojević za ulogu Dore Labudan u predstavi *Breza* Borivoja Radakovića u režiji Želimira Mesarića i izvedbi HNK-a iz Varaždina

Ljiljana Bogojević stvorila je prepoznatljiv, životan lik žene iz male sredine dosljedno ga igrajući od početka do kraja s iznimnim osjećajem za detalj. Duboko uronjena u kajkavski jezik, suvereno je vladala scenom i stvorila moćan karakter.

Članovi ocjenjivačkog suda: Vera Zima, Joško Ševo i Mira Perić-Kraljik

Nagrada Fabijan Šovagović za najbolje glumce

Siniša Popović za uloge Inspektora, Ministra i Ex-ministra u predstavi *Tko je srušio Berlinski zid* Amira Bukvića u režiji Zorana Mužića u izvedbi Glumačke družine Histrion iz Zagreba

Siniša Popović precizno, nijansirano s mnoštvom detalja, pažljivo dozirajući vlastitu igru, nizom zanimljivih glumačkih sredstava stvara upečatljiv lik na granici dobra i zla.

Rene Medvešek za ulogu u predstavi *Kontrabas* Patricka Süskinda u vlastitoj režiji i u produkciji Teatra Exit iz Zagreba.

Rene Medvešek fascinantnim umijećem u širokom luku gradi lik čovjeka puna topline i tuge uvlačeći nas u svijet osamljenosti, ljepote i ljubavi igrajući potresno i do kraja.

Nagrada Ivo Fici za najbolje glumačko ostvarenje mlade/og glumice/a do 28 godina

Mladen Kovačić za uloge Voditelja, Novinara, Špijuna i Seljaka u predstavi *39 stepenica* Johna Buchana / Alfreda Hitchcocka / Patricka Barlowa u režiji Franke Perković i produkciji Kazališta Virovitica, Ludens teatra iz Koprivnice i Hrvatskog kazališta Pečuh

Mladen Kovačić je igrajući u predstavi *39 stepenica* pokazao iznimnu darovitost, radost igre, izbrusjenost svakoga detalja, neposrednost, a s puno šarma i preciznom karakterizacijom donio je na scenu četiri različita lika.

Nagrada Nevenka Filipović za najbolje lutkarsko glumačko ostvarenje ili glumačko ostvarenje u predstavama za djecu i mlade

Nagrada Vanja Drach za najbolju predstavu u cjelini

39 stepenica Johna Buchana / Alfreda Hitchcocka / Patricka Barlowa u režiji Franke Perković i produkciji Kazališta Virovitica, Ludens teatra iz Koprivnice i Hrvatskog kazališta Pečuh

Predstava *39 stepenica*, nastala u međunarodnoj koprodukciji kazališta iz Koprivnice, Virovitice i Pečuha, pokazuje da prava teatarska magija ne poznaje granice. Dinamična, iznimno maštovita režija Franke Perković s lakoćom prenosi gledatelju istinsku radost glumačke igre.

Pero Juričić za uloge Djeda i Sebastijana u predstavi *Heidi* Johanne Spyri u režiji Ivana Lea Leme i produkciji Kazališta Moruzgva iz Zagreba

Pero Juričić, nesebično dijeleći svoje iskustvo, darovitost i veselje igre s mlađim kolegama, sudjeluje u stvaranju tople i zanimljive predstave rušeći predrasude oko različitosti igre u dječjim i lutkarskim predstavama te predstavama za odrasle.

Dobitnici koji su osobno preuzeli nagrade: Sven Šestak, izvršni producent Ludens teatra iz Koprivnice, koji je preuzeo nagradu za najbolju predstavu, Pero Juričić, Ljiljana Bogojević i Rene Medvešek

Tako je završila prva Glumačka ribičija na Bajeru

Anita Schmidt, Božo Galić i Srećko Šestan svjedočili su dodavanju tajnog sastojka, koji je u čobanac umiješao Zlatko Vitez

Što li je Špiro Guberina šapnua Sandri Lončarić Tankosić?

Zlatko Vitez uručio je pehar pobjedničkoj ekipi nogometnog turnira

Linda Begonja, Lana Gojak, Tatjana Bertok Zupković, Helena Minić i Aleksandar Bogdanović u kadru Dražena Bote

Na Lamutovu salašu bilo je opuštajuće ugodno

Brigadni general Mladen Mikočević u razgovoru s Mirom Perić-Kraljik i Antunom Tudićem tijekom posjeta delegacije Festivala glumca Vojarni Bosut

Marija Filipović i Zrinka Cvitešić na konferenciji za novinare
kojom je najavljen 18. Festival glumca

Ribičke priče Roberta Ugrine i Vere Zime

Predstava *39 stepenica* izvedena je u Hrvatskom domu Vukovar

Gdje su tamburaši, tu je i Joško Ševo

Kazalište ne postoji bez glumca i publike, koja je i ove godine u velikom broju pohodila predstave Festivala glumca

Predstave 18. Festivala glumca

Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu

Ivan Kušan

Čaruga

redatelj: Joško Juvančić

glume: Danko Ljuština, Vlasta Ramljak, Goran Grgić, Ana Begić, Žarko Potočnjak, Dušan Gojić, Milan Pleština, Ivan Brkić, Dušan Bučan, Matija Iveković, Hrvoje Kahlina, Tomislav Palinić, Josip Filipović, Vlatko Dulić

Gradsko dramsko kazalište Gavella, Zagreb

Jean-Baptiste Poquelin Molière

Tartuffe

redatelj: Marco Sciaccaluga

glume: Sven Šestak, Dubravka Miletić, Enes Vejzović, Nataša Janjić, Filip Križan, Ivana Roščić, Hrvoje Klobučar, Ozren Grabarić, Dijana Vidušin, Nenad Cvetko, Đorđe Kukuljica, Ivana Bolanča
glumci mlađi od 28 godina: Filip Križan

Satiričko kazalište Kerempuh, Zagreb

Ante Tomić

Čudo u Poskokovoj Dragi

redatelj: Krešimir Dolenčić

glume: Željko Königsknecht, Vedran Mlikota, Mario Mirković, Boris Mirković, Luka Petrušić, Ana Maras, Borko Perić, Hrvoje Kečkeš, Antun Tudić, Jadranka Elezović, Edo Vujić, Ivan Đuričić, Anita Matić Delić, Marko Hergešić, Filip Detelić
glumci mlađi od 28 godina: Ivan Đuričić, Filip Detelić, Marko Hergešić

Zagrebačko kazalište lutaka

Lav Nikolajevič Tolstoj – Mark Rozovski

Priča o konju

redatelj: Zvonko Festini

glume: Pero Juričić, Marina Kostelac, Filip Juričić, Željko Šestić, Branko Smiljanić, Anđelko Petric, Katarina Perica, Maja Nekić (Julija Beraković, Snježana Bilandžija, Leonard Mišić, Juraj Rendulić)

Kazalište Mala scena, Zagreb

Anica Tomić, Jelena Kovačić

Ana i Mia

redateljica: Anica Tomić

glume: Nika Mišković, Mia Biondić
glumci mlađi od 28 godina: Nika Mišković, Mia Biondić

Glumačka družina Histrion, Zagreb

Amir Bukvić

Tko je srušio Berlinski zid

redatelj: Zoran Mužić

glume: Dragan Despot, Ecija Ojdanić, Siniša Popović, Tara Rosandić
glumci mlađi od 28 godina: Tara Rosandić

Teatar Exit, Zagreb

Patrick Süskind

Kontrabas

redatelj: Rene Medvešek

glumi: Rene Medvešek

Kazalište KNAP, Zagreb

Borivoj Radaković

Amateri

redatelj: Petar Veček

glume: Goran Grgić, Ranko Zidarić, Petra Dugandžić, Vilim Matula

Kazalište Planet Art, Zagreb

Michael Cristofer

Prekidi

redatelj: Marko Torjanac

glume: Nataša Janjić, Amar Bukvić

Teatar Rugantino, Zagreb

Lutz Hübner / Zijah Sokolović

Nitko, nitko, ali nitko nikad nije tako igrao

Fausta

redatelj: Zijah Sokolović

glume: Linda Begonja, Draško Zidar

Kazalište Pinklec, Zagreb

Miroslav Krleža

Ni med cvetjem ni pravice

redatelji: Adam Končić i Duško Zubalj

glume: Adam Končić i Duško Zubalj

Kazalište Moruzgva, Zagreb

Johanna Spyri

Heidi

redatelj: Ivan Leo Lemo

glume: Nataša Janjić / Amanda Prenkaj, Iva Mihalić / Zrinka Kušević, Goran Bogdan, Pero Juričić

Hrvatsko narodno kazalište Split

Georges Perec

Povišica

redatelj: Goran Golovko

glume: Anastasija Jankovska, Goran Marković, Alen Čelić
glumci mlađi od 28 godina: Anastasija Jankovska, Goran Marković

Gradsko kazalište lutaka Rijeka

Saša Anočić (prema ideji Jonathana Swifta)

Gulliver u zemlji malih ljudi

redatelj: Saša Anočić

glume: Alex Đaković, David Petrović, Zlatko Vicić, Goran Guksić, Dina Đuka, Serdo Dlačić
glumci mlađi od 28 godina: Goran Guksić, David Petrović, Dina Đuka

Hrvatsko narodno kazalište u Varaždinu

Borivoj Radaković

Breza

redatelj: Želimir Mesarić

glume: Petra Kurtela, Damir Markovina, Jan Kerekeš, Ljiljana Bogojević, Ljubomir Kerekeš, Dunja Fajdić, Vesna Stilinović, Sunčana Zelenika Konjević, Robert Plemić, Draško Zidar, Marija Krpan, Zdenko Brlek, Tena Rak, Sara Ipša, Darko Plovanić, Zvonimir Jelačić, Zvonko Zečević, Mladen Jerneić, folklorasi KUD-a Varteks Varaždin
glumci mlađi od 28 godina: Dunja Fajdić, Jan Kerekeš

Hrvatsko narodno kazalište u Varaždinu i Novi Zato, Ptuj

Nina Mitrović

Familija u prahu

redatelj: Samo M. Strelec

glumi: Jagoda Kralj Novak

Istarsko narodno kazalište – Gradsko kazalište Pula

Joanna Murray-Smith

Čast

redatelj: Ivica Šimić

glume: Mirela Brekalo Popović, Zoran Gogić, Helena Minić, Lana Gojak
glumci mlađi od 28 godina: Lana Gojak

Kazalište Virovitica, Ludens teatar, Koprivnica, Hrvatsko kazalište Pečuh

John Buchan / Alfred Hitchcock / Patrick Barlow

39 stepenica

redateljica: Franka Perković

glume: Filip Juričić, Jelena Hadži-Manev, Goran Koši, Mladen Kovačić
glumci mlađi od 28 godina: Mladen Kovačić, Jelena Hadži-Manev, Filip Juričić

Gradsko kazalište Joza Ivakić, Vinkovci

Jean Genet

Sluškinje

redatelj: Damir Mađarić

glume: Sanja Radišić, Maja Lučić, Areta Ćurković
glumci mlađi od 28 godina: Maja Lučić

Hrvatsko narodno kazalište u Osijeku

Miroslav Krleža

Leda

redatelj: Ivan Leo Lemo

glume: Aleksandar Bogdanović, Velimir Čokljat, Nela Kocsis, Miroslav Čabraja, Tatjana Bertok-Zupković, Davor Panić, Jasna Odorčić, Mira Perić Kraljik, Ljiljana Krička Mitrović, Ivana Gudelj, Justina Vojaković-Fingler, Aljoša Čepl, Mislav Stanojević, Ivana Soldo
glumci mlađi od 28 godina: Ivana Soldo